

Ženy jako oběti domácího násilí

Marcela Machů

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marcela Machů**
Osobní číslo: **H13167**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Ženy jako oběti domácího násilí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium relevantní odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodiny, funkce rodiny a domácího násilí páchaného na ženách.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Ukutečnění kvantitativního výzkumu formou dotazníků.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUSKOTTE, Andrea. Z pekla ven, Žena v domácím násilí. Praha: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAY, Helen. Domácí násilí. Praha: Albatros, 2007. ISBN 9788000015507.

GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK. Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

MAREWA, Al. Nenechte si ubližovat. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-510-5.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eva Machů, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **6. ledna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Aněžka Longálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.4.2016

Angela

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách); 2) ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování školních prací;

³⁾ Tímto dílem nevylučuji zveřejňování disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, a to jak při obhajobě, včetně posudků oponentů a výsledky obhajoby prováděné podle ústřední metodiky školních prací, která jsou veřejně přístupná a zveřejněna zanesení jménem předaje vysoce školy.

ABSTRAKT

Bakalářská práce si klade za cíl analyzovat problematiku žen jako obětí domácího násilí. Oblastí výzkumu je zkoumání příčin vzniku jevu „domácí násilí proti ženám“ z pohledu dotčených žen a rovněž důvodů setrvání v prostředí, kde k násilí vůči ženě respektive ženám dochází. Teoretická část vychází z odborné literatury, jež je disponibilní k předloženému tématu. Praktická část se koncentruje na zjištění výzkumných cílů. Jsou užity kvantitativní metody výzkumu. Z důvodu citlivosti tématu a zachování anonymity je použit dotazník adresovaný cílové skupině výzkumu.

Klíčová slova:

Domácí násilí, formy domácího násilí, příčiny domácího násilí, agresor, oběť, ochrana před domácím násilím

ABSTRACT

The bachelor's dissertation aims to the analyze of problematic concerning the women as victims of domestic violence. The research area is searching of reasons for the occurrence of „domestic violence against women“ from the view of affected women and also the reasons for staying in the environment, where the violence against the woman respectively women happen. The theoretical part is based on the relevant literature, that is available for the submitted theme. The practical part focuses on the finding of research goals. There are used the quantitative methods of research. On the ground of theme sensitivity and anonymity maintenance, the form of questionnaire addressed to target group of research is used.

Keywords:

Domestic violence, forms of domestic violence, reasons for domestic violence, aggressor, victim, protection against domestic violence.

Motto:

„I přesto, že zamilovat se a milovat znamená někdy trpět, věřím v lásku bez slz a bez modřin.“

Zbigniew Jan Czendlik, kněz a moderátor

Vyjadřuji tímto poděkování Mgr. Evě Machů, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce. Rovněž děkuji mé rodině za podporu projevenou během mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	12
1.1 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	13
1.2 CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	15
1.3 PRŮBĚH DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	16
1.4 MÝTY DOPROVÁZEJÍCÍ DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	17
2 ŽENA JAKO OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	19
2.1 PROFIL ŽENY JAKO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	19
2.2 PROFIL PACHATELE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	20
2.3 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ PÁCHANÉHO NA ŽENÁCH.....	21
2.4 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ NA ŽENY.....	22
3 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ A LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ.....	24
3.1 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	24
3.2 INTERVENCE A KOMPETENCE POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY V PŘÍPÁDECH DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	25
3.3 POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE A INSTITUTE.....	26
3.4 PREVENCE.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	30
4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	30
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE.....	31
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	34
4.4 METODA SBĚRU DAT.....	34
4.5 METODA ANALÝZY DAT.....	35
ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	57
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	60
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	61
SEZNAM TABULEK.....	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Domácí násilí není žádný nový problém dnešní doby. Domácí násilí má svoji dlouhou historii, má svoji přítomnost, byť náležíme do rodu homo sapiens sapiens – tedy neseme titul „člověk moudrý“, a opírajíc se o dosavadní a aktuální vývoj je téměř jisté, že domácí násilí zůstane problémem též v budoucnosti.

Poněvadž prioritou pro většinu z nás je život v míru a klidu a rodina je základní jednotkou společnosti, měli bychom všichni usilovat o eliminaci výskytu domácího násilí.

Jak již avizuje označení, domácí násilí se děje doma, za zavřenými dveřmi bytu či domu. Bývá často latentní, skryté, a okolí ani nemusí vědět, že v dané rodině k němu dochází. Oběti domácího násilí mohou vysílat určité signály, jež ale může okolí přehlížet.

Ve většině případů figurují jako oběti domácího násilí ženy a pak děti. Agrese ze strany mužů je často směřována vůči ženám a děti se stávají obětmi třeba nepřímo jako účastníci tohoto násilí vůči ženě nebo i přímo, kdy je například bije či slovně uráží jejich otec.

Obecně platí, že vznikne-li problém, měli bychom pracovat na jeho pokud možno promptním odstranění a rovněž na zjištění prvotní příčiny takzvané root cause, aby se daný problém již více neopakoval. Mnohé ženy, i když si jsou vědomy, že se staly obětmi domácího násilí, v tomto prostředí zůstávají po celé roky a nijak aktivně jej neřeší, což pro okolí může být stěží pochopitelné už jenom proto, že vedle žen bývají mnohdy ohroženy na zdraví a životě i samotné děti.

V této práci se tudíž budeme zabývat příčinami vzniku domácího násilí na ženách právě z pohledu žen se zkušeností domácího násilí a důvody, jež ženským obětem brání v odchodu od agresivního partnera. Zda například za vznikem násilí v rodině nestojí „genetika“ – jinými slovy zda nelze příčinu chování agresora vysledovat v jeho nukleární rodině. Jeli-kož výzkumný vzorek nebudou odborníci na domácí násilí, nýbrž ženy - oběti domácího násilí – u nichž není předpoklad odborných znalostí v tomto oboru a navíc vzhledem k náročnosti a dlouhodobému trvání problematiky, nelze očekávat, že by výsledkem práce byl univerzální klíč k vyřešení tohoto společenského problému.

Z důvodu citlivosti tématu a ve snaze zachovat anonymitu bude výzkum probíhat formou dotazníků, jež budou adresovány dotčeným ženám v azylových domech, intervenčních centrech atd.

Přestože se v naší zemi domácímu násilí dlouhé roky nevěnovala žádoucí pozornost, lze konstatovat, že tato problematika se nyní řeší na tuzemské i mezinárodní úrovni, přičemž ze zahraničních autorů se jí zabývá mimo jiné Helen L. Conwayová, anglická advokátka, Al Marrewa, americký zkušený školitel a trenér v oblasti psychické i fyzické sebeobranu žen, Liliane Daligand, francouzská psychiatrická a současně profesorka soudního lékařství, která působí jako soudní znalkyně a pracuje v asociacích poskytujících ochranu a ubytování ženám, které byly podřízeny násilí. Z domácích autorů je problematika domácího násilí zpracována v dílech Mgr. Adrieny Budinové, Mgr. Ondřeje Čecha, PhDr. Renaty Podhorské, Mgr. Jitky Tamáš Otáskové, Mgr. Aleny Šimové, Mgr. Petry Zimmelové, Ph.D. atd.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Na základě studia odborné literatury vztahující se k tématu je zřejmé, že není k dispozici jednotná definice pojmu „domácí násilí“, jež by zahrnovala všechna hlediska tohoto fenoménu. Uvádět všechny definice z disponibilních zdrojů je nereálné, tudíž se přistupuje k uvedení jenom některých, jež jsou dostatečně výstižné, co se tohoto pojmu týká.

„Domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými, žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Oběť je udržována v permanentním strachu a nejistotě, čímž týznitel narušuje její psychickou stabilitu. Domácí násilí je nejrozšířenější násilí na světě. Značná část veřejnosti ale považuje domácí násilí za privátní záležitost, proto je veřejností často tolerováno a podceňováno“ (Čech et al., 2011, s. 6).

Conwayová (2007, s. 13) ale výše uvedenou definici rozšiřuje a navíc dle ní vlastně žádná jednoduchá definice domácího násilí neexistuje. Termín „domácí“ je užít, jelikož se násilí děje mezi manželi nebo mezi lidmi, jež spolu žijí. Definice je rozšiřitelná s možností pojmut také další rodinné vztahy. Zahrnuto je rovněž týrání seniorů, kde se zaznamenává rostoucí tendenci a také jsou zahrnuty partnerské vztahy osob, které nesdílí společnou domácnost.

Hartl a Hartlová (2010, in Ševčík et al., 2011, s. 25) definují domácí násilí jako násilí nebo fyzické zneužívání, týrání zaměřené proti životnímu partnerovi nebo jinému členu domácnosti.

Ševčík et al. (2011, s. 25) vymezuje domácí násilí jako násilí, které probíhá mezi osobami sdílejícími společnou domácnost, bez zřetele na to, jestli jsou či ne spojeni příbuzenskými vztahy.

"Domácí násilí je, když osoby v rámci existujícího nebo rozpadlého rodinného, manželského nebo manželství podobného vztahu provozují nebo vyhrožují fyzickým, psychickým nebo sexuálním násilím."¹ (Schwander, 2003 cit. podle Eidgenössisches Büro für die Gleichstellung von Frau und Mann EBG, 2014).

¹ Häusliche Gewalt liegt vor, wenn Personen innerhalb einer bestehenden oder aufgelösten familiären, ehelichen oder eheähnlichen Beziehung physische, psychische oder sexuelle Gewalt ausüben oder androhen."

Poměrně jednoduchou definici domácího násilí nabízí kniha s názvem *Jak jednat v případech domácího násilí?*, jež obsahuje formulaci, že domácí násilí je násilí za zdmi domovů, odehrává se skrytě a v soukromí, a proto je také často řadu let utajeno (Szczepaníková, Žáková a Langhansová, 2004, s. 3).

Ministerstvo spravedlnosti USA, U.S. Department of Justice, uvádí následující definici domácího násilí: „Definujeme domácí násilí jako vzorec zneužívajícího chování v jakémkoliv vztahu, jenž se používá jedním partnerem k získání nebo udržení si moci a kontroly nad druhým intimním partnerem“ (U.S. Department of Justice - Ministerstvo spravedlnosti USA, 6. října 2015).²

Vycházejíc ze znalosti forem partnerských vztahů, kdy partneři v některých případech společnou domácnost nesdílí, a přesto v rámci jejich vztahu k domácímu násilí dochází, usuzujeme, že součást definice Čecha et al. (2011, s. 6) o domácím násilí znějící „žijícími spolu ve společném bytě nebo domě“ není vždy zcela relevantní. Dle výše uvedeného se lze spíše přikládat k názoru Conwayové, podle níž není nutné, aby tyto osoby – pachatel násilí a oběť – sdílely společnou domácnost.

1.1 Formy domácího násilí

Různé zdroje obsahují částečně více či méně se odchyloující formy domácího násilí. Pro dokreslení zde jmenujeme několik příkladů. Zatímco v knize *Jak jednat v případech domácího násilí?* (Szczepaníková, Žáková a Langhansová, 2004, s. 3) jsou uvedeny 4 formy domácího násilí, a to jmenovitě fyzické, psychické, sexuální a ekonomické násilí, rozlišují někteří autoři až 6 forem domácího násilí, konkrétně fyzické, psychické, emocionální, sociální, ekonomické a sexuální násilí (Čech et al., 2011, s. 8, 9 a 10). Zajímavé je, že U.S. Department of Justice – Ministerstvo spravedlnosti USA stanovuje jenom pět forem domá-

² We define domestic violence as a pattern of abusive behavior in any relationship that is used by one partner to gain or maintain power and control over another intimate partner.

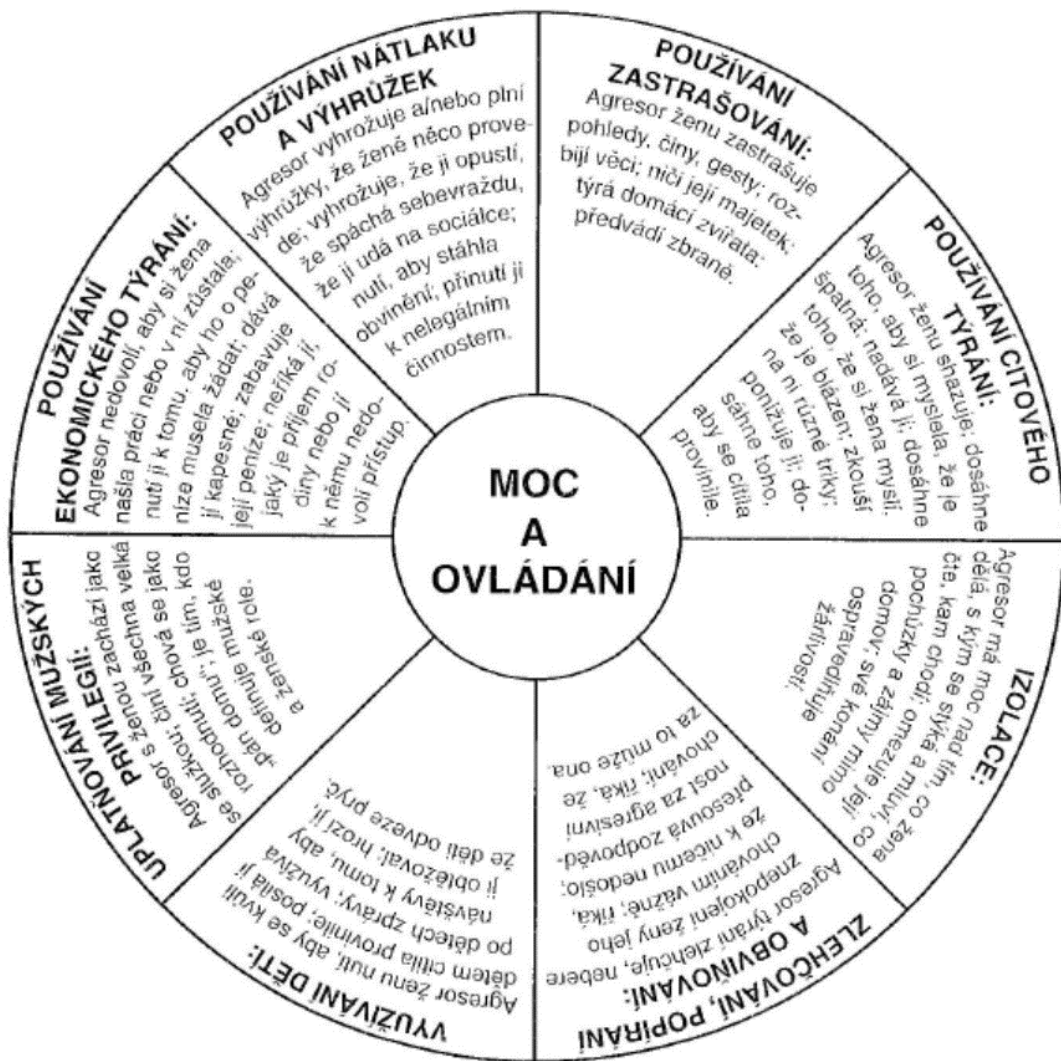
cího násilí, a to fyzické, sexuální, emocionální, ekonomické a psychické – čili sociální násilí v americkém pojetí forem domácího násilí nefiguruje (U.S. Department of Justice - Ministerstvo spravedlnosti USA, 6. října 2015).³

Daligand (2014, s. 13) konstatuje, že násilí na mužích je zpravidla psychické spočívající v ponižování a psychickým agresorem je žena. Pokud ve výjimečném případě nastane fyzické násilí vůči mužům, stojí za ním většinou rodina ženy se záměrem vyloučit muže z příbuzenského kruhu.

Při konfrontaci psychického a fyzického násilí se ukazuje jako závažnější násilí psychické, které je podle Daligand (2014, s. 32) vůbec nejhorší, což dokládají všechny oběti psychického násilí všech věkových kategorií i obou pohlaví. Rovněž Brůhová (2015, s. 60) potvrzuje vážnost psychického násilí, které se dle ní nese snadno dokazuje, jelikož na těle oběti nejsou žádné evidentní stopy, ale o to větší je dopad na psychiku. U psychického násilí radí psychoterapeutka Jaroslava Chaloupková (Chaloupková, 2015, cit. podle Brůhová, 2015, s. 45) konzultaci problému s poradnou osobně či telefonicky, kdežto k fyzickému násilí podotýká (2015, s. 44), že zlomovou situací je druhý, což znamená opakovaný útok a po tomto útoku by měla následovat obrana. Skutečné příběhy českých žen dotčených násilím zpracované Brůhovou v titulu s názvem *Jak přežít první (k)rok* jsou jakýmsi obrázkem o situaci žen v tíživých životních okolnostech (ostatně kniha vyšla v prvním vydání v roce 2015) a lze je pokládat za aktuální zdroj informací, mimo jiné co se týká forem domácího násilí. Kazuistiky zpracované v knize dokumentují výskyt všech forem domácího násilí - fyzického, psychického, emocionálního, sociálního, ekonomického i sexuálního. Často dochází ke kombinaci forem domácího násilí, např. psychického a fyzického násilí či kombinaci násilí psychického, sociálního a ekonomického apod.

Existuje grafické schéma zvané „duluthský model“, které používá například britská organizace Women's Aid, jež demonstruje, jak emocionální týrání podporuje fyzické a sexuální násilí. Ve středu kruhu je moc a ovládnutí, které je cílem i výsledkem týrání a násilí.

³ Domestic violence can be physical, sexual, emotional, economic, or psychological actions or threats of actions that influence another person.

Obrázek 1 Duluthský model, Domáci násilí, Conwayová, 2007, s. 16

1.2 Charakteristické znaky domácího násilí

Rozpoznání toho, co je možno pokládat za domácí násilí, není jednoduché a neexistuje jednoznačná odpověď. Přesto lze vyjmenovat společné specifické znaky vedoucí k identifikaci domácího násilí. Čech et al. (2011, s. 10, 11 a 12) specifikují znaky jako úzké vztahy intimního charakteru, společné bydlení, společnou propojenost, asymetrii ve vztahu, dlouhodobost, opakující se ataky, stupňující se agresivitu, skrytost, obtížnou postižitelnost a kontrolovatelnost, pokračování násilí i po rozchodu. Poněkud stručněji vyjmenovávají znaky domácího násilí Szczepaniková, Žáková a Langhansová (2004, s. 3), jež zdůrazňují dlouhodobost, opakování, rostoucí tendenci a skutečnost, že toto násilí samo od sebe nepřestane.

Chaloupková (Chaloupková, 2015, cit. podle Brůhová, s. 43) doplňuje ke znakům domácího násilí jeho vlastní dynamiku, přičemž dochází ke střídání období násilí s období klidu a odpuštění. Dle Brůhové se též stupňuje brutální povaha a rafinovanost útoků, kdy příčinou k ataku je prakticky jakákoliv záminka.

Marrewa (2002, s. 169) předkládá praktické příklady z běžného života, které rozpoznat týrání slovní. Tyto příklady se jeví jako snadněji pochopitelné a uchopitelné pro laickou veřejnost. Jedná se například o řešení konfliktu hádkou místo diskusí; dále urážky partnera, byť s dodatkem, že tak činí z legrace; znevažování a zpochybňování aktivit partnerky ze strany partnera; snižování sebedůvěry partnerem; situace, kdy nelze vysledovat příčinu hněvu partnera atd. Podle Marrewy se jedná o verbální týrání tehdy, pokud partner některé z výše uvedených věcí koná opakovaně nebo takzvaně ze zvyku (2002, s. 171).

Složitost orientace v tom, co domácí násilí vlastně je, lze doložit i výrokem Daligand. „Jak se v násilí vyznat? Existují určité signály, indicie, které mohou varovat ty, kdo mu čelí, i jejich okolí a společnost, která by je měla chránit? Na tyto otázky neexistuje jednoznačná odpověď; neexistuje žádný systém kauzality nebo determinace. Naopak, vše nasvědčuje tomu, že násilí je nadměrně složitý jev, jehož zdroje jsou v původu a životním příběhem každého jednotlivce“ (Daligand, 2014, s. 14).

Optimální by bylo, kdyby oběť domácího násilí sama co nejdříve identifikovala znaky domácího násilí ze strany partnera – agresora a zahájila aktivní kroky vedoucí ke své ochraně, aby se zamezilo stupňování násilí, jež má v nejednom případě fatální důsledky.

1.3 Průběh domácího násilí

Domácí násilí není jev, jenž by probíhal nepřetržitě, ovšem není ani jednorázovou záležitostí. Specifické je pro něj střídání období klidu s období agrese, kdy dochází ke změně časových intervalů mezi jednotlivými fázemi, přičemž tyto intervalové změny jsou negativní pro oběť, poněvadž období klidu se zkracuje a období agrese se naopak prodlužuje.

Čech et al. (2011, s. 13, 14 a 15) rozlišuje tři fáze průběhu domácího násilí. Během první fáze, již je zvyšování napětí, dochází nejdříve k pomalému spuštění domácího násilí. V této první fázi zaznamenáváme většinou jenom verbální napadání, nadávky a urážky, jež nemusí oběť vyhodnotit jako závažné. Agresor tedy napětí stupňuje a podoba násilí přechází v různé zákazy, kontroly oběti, omezování svobody, výhrůžky a také izolaci od známých,

přátel a rodiny. Druhá fáze už přináší použití fyzického násilí, které již nabývá často vnějších podob, neboť dochází k různým poraněním na těle oběti a může eskalovat až k zabití – smrti oběti. Ve druhé fázi se vedle fyzického násilí projevuje i násilí sexuální, jehož posuzování je náročné. Samozřejmě sexuální násilí je velmi závažné a má dalekosáhlé dopady na oběť. Třetí fáze průběhu domácího násilí zahrnuje omluvy a sliby. Násilník se omlouvá, snaží se svoje jednání odůvodnit, oběť zpravidla uvěří a násilník záhy své chování zopakuje, neboť nebyl potrestán. Doporučuje se, aby oběť aktivně hledala pomoc, protože pasivita oběti podporuje chování agresora.

Conwayová (2007, s. 61) hovoří o cyklech, v nichž se násilí odehrává. Po násilném chování následuje pokání, lítost a sliby ze strany násilníka. Časem ale znovu dochází k růstu agresivity a opakování násilného chování. Zde Conwayová přichází s tvrzením, že cykly násilí potvrzují, že oběť musí opustit agresora v době, kdy k tomu má nejméně důvodů.

Negativní roli při rozhodování oběti, zda opustit partnera, hraje mnohdy strach z výhrůžek. Partner oběti vyhrožuje vraždou, že zabije ji i děti, dále fyzickým poškozením, zmrzačením apod. Takže není výjimkou, že se žena bojí opustit partnera jak kvůli bytové otázce, tak rovněž na základě strachu z odvety.

Je zřejmé, že čeští i zahraniční autoři předkládají v této oblasti prakticky stejnou teorii a stejná doporučení, tedy aktivní kroky ze strany oběti, jež by měly být učiněny co nejdříve po incidentu. Proč? Záhy po incidentu má oběť prožité násilí uloženo v paměti a motivace je nejsilnější.

1.4 Mýty doprovázející domácí násilí

I přes existující osvětu a informovanost veřejnosti stále přetrvávají mýty, pověry a omyly, jež se vztahují k této problematice a mají za následek zkreslený pohled na ni. Samozřejmě takové mýty mohou ještě více znesnadňovat už tak tíživou situaci oběti.

Marrewa (2002, s. 177) jmenuje následující mýty: domácí násilí znamená podlitiny nebo monokly; domácí násilí je naprosto nepředvídatelné; jediným důvodem, proč žena zůstává s mužem, který ji týrá, je, že nemá dost peněz, aby od něho odešla; ti, kdo bijí své ženy, jsou chudí a nevzdělaní lidé nebo obojí; některé ženy si „o to prostě říkají“.

Velmi rozšířený mýtus je, že domácí násilí se týká spíše sociálně slabších vrstev (Úlehlová a kol., 2009; Vitoušová, Vedra, 2009; Špatenková a kol., 2011 in Ševčík et al., 2011, s. 17).

Je prokázáno, že k domácímu násilí dochází ve všech společenských skupinách bez zřetele na dosažený stupeň vzdělání nebo ekonomickou situaci oběti či pachatele. V sociálně slabších rodinách bývá ale více nápadné, zatímco v rodinách s dobrou ekonomickou hladinou bývá domácí násilí ve skrytější formě.

Dalším mýtem je, že se domácí násilí týká jenom malého počtu rodin. Tento mýtus vyvrací Mezinárodní výzkum násilí na ženách, Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2004, podle něhož se cca 38% žen v České republice v průběhu svého života stalo obětí fyzického nebo psychického násilí ze strany svého partnera (in Conwayová, 2007, s. 28).

Jiný mýtus přirovnává domácí násilí k „italskému manželství“. Toto přirovnání není správné, jelikož „italské manželství“ představuje konflikt dvou osob ve stejné pozici a v případě domácího násilí se jedná o pozici oběti a násilníka.

Ani tradičně známý mýtus tvrdící, že příčinou domácího násilí je především alkoholismus partnera, se nezakládá na pravdě. Alkohol může mít funkci „spouštěče“ nebo výmluvy, nikoliv ale příčiny.

Mýty hrají negativní roli v rámci řešení problémů domácího násilí a též při poskytování účinné pomoci obětem. Mýty totiž mají tendenci ospravedlňovat chování násilné osoby a vina za domácí násilí se připisuje oběti. Mýty a předsudky také u obětí domácího násilí představují jakousi vnitřní zábranu hovořit o své situaci, což má za následek, že oběti si nechávají tento problém pro sebe, aniž by jej konzultovaly s nějakou blízkou osobou či odbornou poradnou. Rozhodně je na místě osvěta a boj proti mýtům a předsudkům, v čemž by měly být nápomocny různé provedené výzkumy a fakta z oblasti domácího násilí.

2 ŽENA JAKO OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Položme si otázku: Proč právě ženy?

Zde se zaměříme na patriarchální historický a civilizační kontext, jenž vycházel ze svrchané pozice otce vůči dětem a ženám. Po staletí bylo trestání „neposlušných“ žen tolerováno. Součástí společenského uspořádání byla poslušnost ženy muži formulována biblí v Novém zákoně, konkrétně v Pavlově listu Efezským. Ve středověku bylo postavení ženy vůči muži zahrnuto do církevního i občanského práva a manžel mohl ženu fyzicky trestat. V novověku začaly vztahy mužů a žen brát podobu partnerského charakteru a diference autority a moci žen a mužů již nebyla tak výrazně právně kodifikována (Gjuričová, 2000, s. 74 a 75).

K problematice žen jako obětí domácího násilí jsou k dispozici rozličné studie. Podle studie z Middlesex University se až každá desátá žena stala obětí domácího násilí, každý pátý muž svou partnerku udeřil a šest z deseti mužů vidí násilí na partnerce jako v budoucnu možné (Conwayová, 2007, s. 37).

Nejčastějšími oběťmi domácího násilí jsou ženy, a to v 92-98 % případů (Čírtková, Vitoušová in Matoušek, 2005, s. 231).

Obraz o stavu v naší zemi podává například informace, že 1,4 milionu žen (tj 40%žen) v České republice zažívá nebo již zažilo domácí násilí (Kunc et al., Ekonomické dopady domácího násilí v ČR, 2012, s.71 in Budinová, 2012, s. 14).

V odborné literatuře se setkáváme s pojmem násilí na ženách (violence against women), což samo o sobě dokládá, že se jedná o natolik závažnou věc, která si žádá své vlastní označení.

2.1 Profil ženy jako oběti domácího násilí

Přesná specifikace profilu ženy jako oběti domácího násilí není proveditelná. Obětí domácího násilí se totiž může stát kterákoliv žena.

Podle Daligand (2014, s.15) jsou domácím násilím dotčeny ženy různého věku, z různého sociálního či kulturního prostředí. Jejich story je přitom stejné – o lásce a násilí, odpuštění, odloučení, opětovném setkání, destrukci. Daligand (2014, s. 120) přichází s názorem, že všechno násilí na ženách je sexualizované a je projevem žárlivosti k tomu, co představuje život.

Ševčík et al. (2011, s. 22) specifikuje jako skupinu žen ohrožených domácím násilím ty ženy, které byly týrány v dětství, ženy, jež se brzy provdaly či vyrůstaly v rozvrácené rodině. Vysoké riziko sebou nese taky soužití s partnerem, jenž je závislý na alkoholu, návykových látkách nebo je gambler. A za rizikové se označují i ty ženy, které samy užívají drogy či trpí depresi a úzkostí.

Budinová (2012, s. 5) zaměřuje pozornost na to, že ženy – oběti domácího násilí – prožívají osobní tragédii, náročné stavy a nachází se v chudobě již v době soužití s agresorem a ekonomické důvody jim brání v odchodu od partnera. Ženy dotčené domácím násilím ztrácejí zaměstnání, bydlení, snižuje se jejich šance uplatnění na trhu práce a negativní dopad pocítují nejen ony, nýbrž i jejich děti.

Budinová (2012, s. 17) pro dokreslení uvádí konkrétní případy ze života, kdy v azylových domech jsou často ženy postižené domácím násilím, jež nemají dostatek financí ani na zubaře či koupí brýlí, ať už pro sebe nebo své děti. V 80. letech byl zaveden pojem „syndrom týrané ženy“. Syndrom týrané ženy zahrnuje projevy jako posttraumatická stresová porucha, naučená bezmocnost, sebezničující reakce, stockholmský syndrom. Týrané ženy mohou trpět záchvaty vzteku, úzkostí, panického strachu, poruchami spánku, nočními děsy, poruchami příjmu potravy či spatřovat jediné východisko z jejich tíživé situace v požívání drog nebo alkoholu. Často se projevuje též naučená bezmocnost, kdy žena ztrácí hodnoty a má snížené sebevědomí a sama není schopna objektivně posoudit, zda je chování agresora vůči ní normální anebo jestli má hledat pomoc. U sebezničující reakce týraná žena možnost pomoci dokonce odmítá.

Conwayová (2007, s. 38) zmiňuje, že obecná představa lidí o ženě, jež je obětí domácího násilí, je: matka žijící z podpory v nuzných podmínkách a s nezaměstnaným manželem.

Podle Čecha et al. (2011, s. 16-17) nelze přesně specifikovat profil ženy jako oběti domácího násilí, jelikož se obětí může stát prakticky kterákoliv žena. Je jedno v jakém věku, vzdělání a společenském postavení.

2.2 Profil pachatele domácího násilí

V realitě můžeme o tom, jací jsou pachatelé domácího násilí, usuzovat nejčastěji z výpovědí osob, které s násilníky žily či žijí. Další informace mohou poskytnout pomáhající organizace, odbory sociálně právní ochrany dětí, výsledky různých výzkumů atd.

Typologie násilníků se člení podle zdroje agrese a podle psychologického profilu následovně:

Podle zdroje agrese: trvalé osobní založení; drobná mozková poškození; dyadická reakce.

Podle psychologického profilu: rozpadlý alkoholik; stresovaný slaboch – odreagování vlastní mizérie; nepolepšitelný násilník či sociální sadista; domácí násilník – pedant/bazirák; normální násilník – oběť vlastního špatného dětství; reaktivní násilník – reakce na domnělé nebo skutečné ústrky ze stran partnerky; jiný pachatel – ostatní konstalace příčin.

(Střílková a Fryšták, 2009, s. 18 a 19).

Čech et al. (2011, s. 25) konstatuje, že pachatelem domácího násilí může být prakticky kdokoliv, kdo žije ve společné domácnosti s jinou osobou. Stejně jako oběť.

Vitoušová a Vedra definují násilnou osobu jako osobu posedlou hledáním chyb a nedostatků („jdeš pozdě, co to zase vaříš, jak vypadáš, jsi špatná matka“ apod.). Násilná osoba dle těchto autorů vědomě či podvědomě vytváří situace, v nichž shledává oprávněnost pro nové násilí a ohrožená osoba si začíná myslet, že je to její vina (2009, s. 3).

Pachatel domácího násilí nezřídka holduje konzumaci alkoholu. V důsledku ztráty zábrán působením alkoholu, který uvolňuje násilnické puzení, jež se projevuje záchvaty zlosti, dochází k domácímu násilí. U pachatelů domácího násilí často pozorujeme kombinaci chorobné žárlivosti s alkoholem a je obvyklý jev, že týrané ženy bývají manželky alkoholiků (Ühlinger a Tschui, 2009, s. 62).

2.3 Příčiny domácího násilí páchaného na ženách

Proč právě já? Tuto otázku si klade často oběť domácího násilí, jelikož když do vztahu vstupovala, neočekávala, že se stane obětí násilí. Oběť řeší otázku, kde se stala chyba a proč ji začal partner bít. Nebývá výjimkou, že mnoho obětí nabyde přesvědčení, že si za násilí mohou samy.

Čech et al. (2011, s. 12) přichází s pojetím, že za příčinou násilí vůči ženě lze vidět potřebu vlastnit ji, ovládat nebo nad ní mít úplnou kontrolu, přičemž mnohdy hraje velkou roli chorobná žárlivost nebo egoismus agresora a příčiny k násilí se často kombinují. Dále je kladen zřetel na neúspěšnost muže v zaměstnání. Velký vliv má povaha partnera, alkohol a jiné návykové látky. Kromě toho Čech et al. konstatují, že agresivní chování je z velké části naučené z dětství a mládí jako způsob řešení problémů a konfliktů – vzor převzatý z původní rodiny. Další negativní faktory: špatná ekonomická situace, nedostatek času kvůli práci, nezaměstnanost, dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav partnera, duševní nemoc.

Podle Čecha et al. (2011, s. 17) lze příčinu, proč se v dospělosti může žena stát obětí domácího násilí, nacházet v dětství. Pakliže žena byla v dětství sama týrána nebo svědkem týrání matky, může se stát sama snadněji v dospělosti obětí násilí. Prostředí s násilím pro ni bylo takovou částí dětství, že ho pokládala za normální součást chování mezi mužem a ženou a zvolila si muže stejných povahových rysů.

2.4 Důsledky domácího násilí na ženy

Podle Čecha et al. (2011, s. 15) jsou následky domácího násilí dlouhodobé a újmy, jež zanechávají na obětech, jsou fyzické, ale hlavně psychické. Psychické násilí většinou doprovází všechny ostatní formy domácího násilí. Kvůli dlouhodobému násilí ze strany partnera trpí mnoho žen depresivními poruchami s prožitky úzkostných stavů, bezmocnosti s narušeným sebevědomím (Čech et al., 2011, s. 15). Důsledky bývají i velice vážné, častá pracovní neschopnost, závislost na alkoholu, pokusy o sebevraždu. Objevuje se posttraumatická stresová porucha, kdy ženy ztrácí chuť do života.

Žena – matka v pozici oběti domácího násilí - se potýká v návaznosti na psychické vyčerpání z důvodu domácího násilí se sníženou schopností být dobrou matkou, třebaže k tomu disponuje všemi ostatními předpoklady. V tomto případě mluvíme o snížených rodičovských kompetencích (Wünschová, 2009 in Ševčík et al., 2011, s. 18).

Budinová (2012, s. 5) zmiňuje reprezentativní výzkum na vzorku 3000 žen v České republice ve věkovém rozpětí 18-65 let, jenž skončil v únoru 2012, a z kterého vyplynulo, že ženy v důsledku domácího násilí přicházejí o zaměstnání, zůstávají s minimálními nebo

žádnými finančními prostředky, přicházejí o bydlení, mají menší šanci uplatnit se na trhu práce, což znamená, že jedním z negativních dopadů domácího násilí je riziko chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí.

Budinová (2012, s. 15) dále uvádí, že jsou obrovské zdravotní následky násilí na ženách. Ať už to jsou přímé úrazy, zažívací problémy, chronické bolesti, a také psychické následky. Dlouhodobé a opakované týrání může vyústit v „syndrom týrané oběti“, což zahrnuje pocity zmatku, bezmoci, sebeobviňování, labilitu, deprese. Útrapy z týrání nelze zcela vymazat a obětem pokaždé zůstávají různé hluboké rány na duši.

3 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ A LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ

Znalost práva by měla být nápomocna při identifikaci a rozpoznání domácího násilí jako trestného činu. Právní ochranu před násilím upravují právní normy nejvyšší právní síly i specifické zákony.

Domácí násilí spadá jak do oblasti občanského, tak současně trestního práva. Cílem soudních rozhodnutí je zabezpečení ochrany osobě ohrožené a zároveň potrestání násilné osoby, které by mělo směřovat k prevenci před dalšími násilnými incidenty (Kotková et al., 2014, s. 50).

3.1 Legislativní ukotvení problematiky domácí násilí

Legislativní ukotvení problematiky domácího násilí nemá dlouhou historii. Je to zapříčiněno tím, že ještě na počátku devadesátých let 20. století se v naší zemi o problematice domácího násilí příliš nemluvalo a až na konci milénia bylo domácí násilí ztotožněno jako zásadní společenský problém, jenž si žádá opatření a kroky ze strany státu.

Roli sehrály neziskové organizace, na základě jejichž aktivit začaly státní orgány věnovat domácímu násilí více pozornosti.

Nezbytnost přijetí nové legislativy a zřízení systému pomoci pro oběti domácího násilí potvrdil projekt Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí provedený v Ostravě v období 2003-2004.

Mezi „bojovníky“ proti domácímu násilí patřilo a nadále náleží občanské sdružení Bílý kruh bezpečí (BKB), jež už od roku 1991 pomáhá obětem trestné činnosti v České republice a úspěšně prosazuje své návrhy. Díky iniciativě Bílého kruhu bezpečí byla v roce 2002 vytvořena Aliance proti domácímu násilí, která se podílela na přípravě znění zákona na ochranu před domácím násilím, který legislativní orgány schválily v roce 2006 a k 1. lednu 2007 nabyl účinnosti (jedná se o zákon č. 135/2006 Sb.).

První národní kongres Aliance proti domácímu násilí, který poskytl domácím expertům první možnost k celonárodní diskusi, proběhl v Praze v říjnu 2004.

Zásadní změnu představovala novela trestního zákona z roku 2004, jež zavedla skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle §

215a. Dle právní úpravy trestního zákoníku s účinností od 1. ledna 2010 se jedná o § 199 týráni osoby žijící ve společném obydlí.

Shrneme-li legislativní ukotvení problematiky domácího násilí, pak lze za dosud nejvýznamnější krok v boji proti domácímu násilí pokládat Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb., na který odkazujeme výše. Jedná se o právní úpravu, jež je postavena na intervenci do násilného vztahu skrze nový institut vykázání a na třech vzájemně provázaných pilířích, a to Policii ČR, intervenčních centrech a soudech rozhodujících v civilních věcech (Vitoušová, Vedra, 2009, s. 4). Vykázání se pokládá za preventivní opatření, jež má chránit ohroženou osobu před dalším možným útokem násilné osoby.

3.2 Intervence a kompetence Policie České republiky v případech domácího násilí

Policie České republiky poskytuje v případech domácího násilí okamžitou pomoc ve smyslu přerušení fyzického násilí, ničení majetku, ohrožování dětí apod. Ke kontaktování lze využít telefonní linku 158, což je bezplatná linka tísňového volání Policie České republiky.

Policie rovněž přijímá trestní oznámení na pachatele domácího násilí. Trestní oznámení lze podat ústně či písemně, nejlépe na nejbližším obvodním oddělení PČR. Povinností policistů je přijmout oznámení případu a provést další úkony. Při výkonu musí PČR postupovat tak, aby oznamovateli nevznikla bezdůvodná újma.

Policie též poskytuje informace o místech pomoci obětem domácího násilí (krizové linky, poradny aj.) a doporučení k ochraně osob a majetku.

V roce 2008 vstoupil v platnost zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. Hlava VII. s názvem Vykázání, a to konkrétně §§ 44 – 47, stanovuje postup, práva a povinnosti policie při aplikaci institutu vykázání a zákazu vstupu do obydlí a jiného policií určeného prostoru, a to od vlastního vykázání, přes kontrolu dodržování vykázání a zákazu až po potřebné úkony při protokolaci. Zákon na ochranu před domácím násilím byl zlomový i v tom, že do té doby zpravidla byly oběti těmi, kdo musel opustit společnou domácnost a s příchodem tohoto zákona je násilník tím, kdo musí odejít. Na základě vykázání mohou policejní orgány na dobu 10 dnů zakázat vykázané osobě jakýkoliv kontakt s osobou ohroženou, a stejně tak vstup do společně obývaného obydlí. Tuto desetidenní lhůtu nelze zkrátit a vykázaná osoba je povinna vykázání respektovat, pokud nedojde k jeho zrušení.

Co se týče pohledu policistů na institut vykazání, považují jej policisté za přínos pro oběť z hlediska účelnosti a efektivity a též dobu deseti dnů shledávají za dostatečnou ve smyslu poskytnutí odpovídající lhůty oběti na vyřízení si potřebných záležitostí. Podle policistů ovšem schází větší ochrana oběti – vyřešení finanční a bytové stránky. Policisté se rovněž vyjádřili k absenci terapeutických programů pro pachatele domácího násilí (Střílková a Fryšták, 2009, s. 74).

3.3 Pomáhající organizace a instituce

Po mnoho let bylo domácí násilí přehlíženo. Nejen u nás, nýbrž i v zahraničí. Například ve Velké Británii založila první útočiště pro týrané ženy s názvem Women's Aid v roce 1971 Erin Pizzeyová Chiswick (Conwayová, 2007, s. 10). To byl vlastně začátek kampaně s poselstvím, že domácí násilí je nepřijatelné a musí přestat.

Ve Velké Británii je pomoc obětem domácího násilí zaměřena i na národnostní menšiny, například Newham Asian Women's Project nebo Southall Black Sisters, jež vznikly, jelikož výskyt násilí v etnických menšinách byl shledán závažným (Conwayová, 2007, s. 39). Zde bude zřejmě spočívat výzva pro Českou republiku do budoucna v návaznosti na předpokládaný příchod imigrantů a nárůst národnostních menšin na našem území, specializovat se na pomoc obětem domácího násilí v rámci menšin.

Uvedme zástupce pomáhajících organizací a institucí působících v naší vlasti. Tyto organizace a instituce dodávají obětem domácího násilí naději a přináší šanci k jakémusi „restartu“ životů těchto lidí.

THELIA – OBČANSKÉ SDRUŽENÍ - nezisková nestátní organizace, jež poskytuje sociální služby v Jihočeském kraji a mezi časté klienty patří také oběti domácího násilí.

DONA – první nepřetržitá telefonická služba pro osoby ohrožené domácím násilím, která byla spuštěna v září 2001.

ROSA – organizace na podporu týraným ženám.

WOMEN FOR WOMEN – obecně prospěšná společnost, jež byla založena v říjnu 2012 manželi Ivanou a Pavlem Tykačovými, a která pomáhá zejména ženám s dětmi, jež se ocitly v tíživé životní situaci, nedokážou ji vlastními silami řešit, ale přistupují k řešení svých problémů aktivně.

Intervenční centrum (IC) – specifická sociální služba pomoci a podpory v oblasti sociálně právního poradenství pro osoby ohrožené domácím násilím.

Dále mohou obětem domácího násilí pomoci zdravotnická zařízení, krizová centra, manželské a rodinné poradny, azylová zařízení, občanské poradny, OSPOD.

Existuje instruktážní pomůcka „Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí“, jež je určena zejména intervenčním centrům, subjektům státní správy, místní samosprávy a též nestátní sféry, a to prostřednictvím vzniku interdisciplinárního týmu. Tento metodický rámec je tvořen ze dvou částí: první část zahrnuje postup při vzniku interdisciplinárního týmu a zásady jeho působení pro řešení domácího násilí. Druhá část obsahuje katalog s doporučenými opatřeními pro jednotlivé stupně rozvoje domácího násilí (Šedivá et al., 2007, s. 3).

3.4 Prevence

S primární prevencí je třeba začít již od dětství. Tato prevence spočívá v příkladu rodičů, způsobu výchovy. Dítě by mělo získat zdravé sebevědomí, toleranci k odlišnosti jiných osob a dovednosti postavit se čelem k problémům a řešit je.

V rámci prevence existují preventivní programy pro podporu funkčnosti rodiny a rozhodně by bylo na místě je aplikovat ve větší míře. Možná by se docílila nejen redukce výskytu domácího násilí, ale taky pokles míry rozvodovosti uzavřených manželství.

Ve školství doporučujeme např. zavést do výuky v rámci etické výchovy program zaměřený na rozvíjení sociálně-emoční inteligence žáků, který by měl platnost preventivního programu a mohl by zahrnovat například obsahové hry, realizační cvičení a organizační střídání práce ve velké skupině a menších skupinkách (Gajdošová a Herényiová, 2006, s. 248).

Co se všeobecné informovanosti týče, velkou roli hrají média. Obsahová struktura a zaměření médií zrcadlí stav, že čím více negativních, kriminálních, patologických jevů, tím větší sledovanost / čtenost / poslechovost atd. Domníváme se, že média by měla přinášet více pozitivních zpráv o dění kolem nás. Pakliže by média přinášela materiály o násilí v soukromí, mělo by vyplýnout jasné poselství, že se jedná o záležitost špatnou a odsouzeníhodnou.

U jedinců, jež byli svědky násilí ve svých původních rodinách, může pomoci proti přenosu násilí do dalších vztahů nácvik adaptivního zvládnání konfliktů (Halford, Sanders, Behrens, 2000 in Ševčík et al., 2011, s. 19).

Walshová (1998 in Ševčík et al., 2011, s. 19) přichází s přístupem strength-based approach. U tohoto přístupu se vychází ze silných stránek rodiny, posiluje se rodinná resilience a slouží to jako prevence domácího násilí.

V případech opakovaného násilí se volí jako jedna z možností řešení párová terapie, jež bývá hodnocena jako efektivní (Goldner, 1998 in Ševčík et al., 2011).

Efektivní prevence domácího násilí by měla být taky cílem státu. Domácí násilí má totiž obrovské finanční dopady na státní rozpočet a podle studie ekonomických dopadů domácího násilí v České republice, již uskutečnila proFem, o.p.s., byla celková částka v roce 2010 odhadnuta na 1,328 miliardy korun (Kunc et al., 2012, s. 71).

Nejlepší prevence je jednat tak, aby se zamezilo vzniku problému. Např. si všímat hned na začátku vztahu varovných signálů, k nimž patří velká dominance ve vztahu, nadměrná nálehavost, pohrdavý vztah k ženám, narcistické zaměření osobnosti, tendence o nadměrnou kontrolu života partnerky, špatná pověst, užívání drog atd. Někdy stačí mít obě oči otevřené.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Oblastí výzkumu je zkoumání příčin vzniku jevu „domácí násilí proti ženám“ z pohledu dotčených žen a rovněž důvodů setrvání v prostředí, kde k násilí vůči ženě respektive ženám dochází.

Proč se této problematice věnujeme? Domníváme se totiž, že domácí násilí je stále palčivý ožehavý problém a můžeme naši domněnku podložit výsledky různých zjištění a výzkumů. Například národní průzkum násilí proti ženám ve Francii ENVEFF (2000) ukázal, že každá desátá žena byla někdy ve svém životě obětí partnerského násilí.

Podle průzkumu o výskytu a důsledcích domácího násilí v České republice z roku 2012, který prováděla agentura NMS Market Research pro organizaci ProFem, se minimálně 40 % žen, tj. 1.780.000, v průběhu svého života stalo obětí domácího násilí.

Také sociologická šetření provedená v České republice (STEM, 2001, 2006) dokládají, že se násilí odehrává v každé čtvrté rodině (in Ševčík et al., 2011, s. 7).

Skutečnost, že domácí násilí bylo ještě na počátku devadesátých let 20. století na okraji zájmu v naší společnosti, dokládá fakt, že první reprezentativní sociologický výzkum zabývající se postoji české veřejnosti k domácímu násilí byl uskutečněn až v roce 2001 (Ševčík et al., 2011, s. 8).

4.1 Výzkumné otázky

Za cíl našeho výzkumu jsme si stanovili zjištění a následné ověření, zda existuje souvislost mezi výskytem domácího násilí a rodinným původem pachatele a oběti, zda je prokazatelný vliv dosaženého stupně vzdělání na páčání domácího násilí a zda hlavním důvodem, proč ženy setrvávají v prostředí domácího násilí, je finanční závislost na partnerovi.

Výzkumné otázky

1. Jaký vliv na páčání domácího násilí má rodinný původ pachatele respektive jeho nukleární rodina?
2. Jaká je souvislost mezi výskytem domácího násilí v prokreační rodině oběti domácího násilí a rodinným původem oběti (tedy z jaké orientační rodiny oběť pochází)?
3. Jaký je vztah mezi dosaženým stupněm vzdělání a páčáním domácího násilí?
4. Jaké jsou důvody bránící ženám v odchodu od agresora?

4.2 Výzkumné cíle

Cíle výzkumu byly formulovány následovně:

1. Zjistit, jaký vliv na páchaní domácího násilí má rodinný původ pachatele respektive jeho nukleární rodina.
2. Zjistit, jaká je souvislost mezi výskytem domácího násilí v prokreační rodině oběti domácího násilí a rodinným původem oběti.
3. Zjistit, jaký je vztah mezi dosaženým stupněm vzdělání a pácháním domácího násilí.
4. Zjistit, jaké jsou důvody bránící ženám v odchodu od agresora.

ad1)

V literatuře se často objevuje tvrzení ve smyslu, že děti z neharmonických násilných nukleárních rodin se samy v dospělosti mnohdy stanou násilníky.

Existenci tohoto názoru dokládá následující citát:

„Děti, které zažívají chudobu a vyrůstají v neharmonické a hádavé rodině, v dospělosti s velkou pravděpodobností vytvoří podobné prostředí“ (Rutter – Rutter, 1992, *Developing Minds*, cit. podle Budinová, 2012, s. 23).

Ve stejném duchu zní taky vyjádření Čecha et al. (2011, s. 19), že z dětí, které vyrůstaly v prostředí domácího násilí, se velice často stávají rovněž násilníci.

I další autoři zmiňují násilí v původní rodině a přenos násilných vzorců jednání do další generace, tedy takzvaný transgenerační přenos, přičemž nejčastěji bývá uváděn přenos týrání z generace na generaci (Pöthe, 1999 in Ševčík et al., 2011, s. 18).

Daligand (2014, s. 28) uvádí, že hlavně ti, jež měli v dětství absenci uspokojivého vztahu, se stávají násilníky, jež si tvoří vlastní zákony.

Daligand zpracovala příběhy s násilím v partnerských vztazích a ve všech příbězích zažili jejich hrdinové v dětství nějakou formu násilí. Konstatuje, že nestačí hledat příčinu v přenosu násilí, ačkoliv je jisté, že násilí mezi rodiči vytváří vhodné podmínky pro jeho opakování (2014, s. 61).

Také Conwayová (2007, s. 54) zmiňuje studii, jež byla realizována na 4000 ženách v New Yorku a tato studie přinesla za výsledek, že 80 % agresorů bylo v dětství samo týráno nebo

aspoň svědky násilí na vlastní matce. Opět další argument, že se chování dětí utváří podle vzoru rodičů a že se násilné chování může přenášet po generace.

A k tomuto bodu ještě doporučení od psychologa Jiřího Nováka (Novák, 2015, cit. podle Brůhová, 2015, s. 21), jenž doporučuje zjistit si, která funguje rodina partnera a jak se vzájemně chovají její členové. Podle Nováka mnohdy platí rčení: Aká matka, taká Katka (samozřejmě vztaženo i na muže).

Z některých studií vyplývají genderové rozdíly, co se týká přenosu násilného chování mezi partnery, přičemž muži vystavení v dětství násilným scénám mezi rodiči projevují ve svých partnerských konfliktech více agresivity, zatímco ženy jsou zasaženy spíše úzkostí a depresí (Halford, Sanders, Behrens, 2000 in Ševčík et al., 2011, s. 18).

„Proti tomuto proudu“ jdou sociologové Kaufman a Ziegler (1987), jež uvádí, že míra mezigeneračního přenosu násilí je jenom 30% a u naprosté většiny – tedy 70% jedinců zkušenost násilí nevyvolá násilné chování (Alberta Council of Women's Shelters, 08/10/2009).⁴

ad2)

Speciální pedagožka a psychoterapeutka Zdena Zuzana Bednářová (Bednářová, 2015 cit. dle Brůhová, 2015, s. 68) mluví o transgeneračním přenosu negativních vzorců chování, přičemž se dle ní z dívek, na které útočí jejich otec, často stávají v dospělém životě opět oběti domácího násilí.

Psycholog Petr Šmolka (Šmolka, 2015, cit. podle Brůhová, 2015, s. 99) konstatuje, že původní orientační rodina v mnohém ovlivňuje výběr partnera v budoucnosti. Roli hraje rodičovský model. Pokud jsou rodiče odstrašující, hledá dítě jiného partnera, než jsou oni, ale ten správný partner se těžko identifikuje, a tak si dítě nachází opakovaně partnera problematického.

⁴ Kaufman & Ziegler (1987) state that the rate of intergenerational transmission of violence is only 30% and 70% of individuals that witness or experience violence do not engage in violent behaviours.

Podle Čecha et al. (2011, s. 17) se žena, která byla v dětství vystavena týrání nebo byla svědkem týrání matky agresivním partnerem, může stát také v dospělosti snáze obětí násilí. Prostředí s násilím pro ni bylo běžnou součástí dětství a pokládala ho za normální ve vztahu muže a ženy. Často si při výběru partnera volí muže stejných povahových rysů.

ad3)

Co se týká vzdělání, dosahují pachatelé domácího násilí různého stupně vzdělání (Čech et al., 2011, s. 26). Daligand (2014, s. 123) uvádí, že se násilníci vyskytují i mezi lékaři, vedoucími pracovníky.

ad4)

Budinová (2012) se zabývá riziky chudoby u žen postižených domácím násilím a jejich dětí. Ženy postižené domácím násilím jsou dle ní vystaveny velkému riziku chudoby. Odchod od partnera znamená pro mnohé ztrátu bydlení, vyšší nároky na zajištění živobytí vlastními silami atd. V České republice proběhl projekt k výzkumu chudoby žen postižených domácím násilím v roce 2012. Projekt podpořila nadace Open Society Fund Praha (Budinová, 2012, s. 14).

Rovněž statistické údaje uvádí, že ženy – samoživitelky s jedním a více dětmi patří mezi nejohroženější sociální skupiny. Kolem 40 % neúplných rodin, kde se jeden z rodičů stará o jedno či více dětí, se nachází v chudobě (Budinová, 2012, s. 12).

V této souvislosti je třeba taky zmínit otázku feminizace chudoby. Tento pojem vznikl v USA v 70. letech minulého století, kdy došlo k nárůstu neúplných rodin, v jejichž čele byla osamělá matka. Je obecně známo, že ženy dosahují nižších výdělků než muži a ženy - matky jsou taky obtížněji zaměstnatelné z důvodu obav, že mohou mít absence v zaměstnání z důvodu ošetřování člena rodiny.

Fakt, že v České republice jsou chudobou ohroženy více ženy (10,6%) než muži (8,8 %) a z domácností jsou nejvíce ohroženy chudobou neúplné rodiny s alespoň jedním dítětem (32,7 %), vyplývá z údajů v tabulce „Míra ohrožení příjmovou chudobou v letech 2011 a 2012“ Českého statistického úřadu (in Budinová, 2012, s. 13).

4.3 Výzkumný vzorek

V rámci realizace vlastního dotazníkového šetření byly pro účely výzkumu osloveny jenom ženy, které byly v průběhu svého života oběťmi domácího násilí, a to všech jeho forem. Výzkum byl proveden prostřednictvím azylových domů a podobných organizací zaměřených na pomoc týraným ženám. Formou emailu s připojeným odkazem na dotazník a příloženou verzí dotazníku v PDF a ve Word jsme se obrátili na velký počet tuzemských intervenčních center, azylových domů, charitních organizací atd. s prosbou o předání odkazu na dotazník v elektronické podobě či vlastního dotazníku v papírové podobě dotčeným klientkám.

Do výzkumného vzorku byly zahrnuty i naše kamarádky a známé a taky dvě ženy z řad příbuzenstva, které byly rovněž konfrontovány s domácím násilím.

S cílem oslovit co největší skupinu týraných žen jsme se stali členem poměrně početné uzavřené skupiny týraných žen jako obětí domácího násilí na sociální síti, což se ukázalo jako přínosné pro účely této práce.

4.4 Metoda sběru dat

Ve snaze zachovat maximální anonymitu a se zřetelem na citlivost a intimitu problematiky byla zvolena kvantitativní metoda sběru dat, a to účelově sestavený dotazník.

Dotazník shledáváme za vhodnou metodu výzkumu i vzhledem k tomu, že záměrem našeho výzkumu bylo získat informace o osobních zkušenostech a názorech respondentek na domácí násilí, a touto cestou lze získat údaje od většího počtu žen, než při použití kvalitativního výzkumu.

Sestavený dotazník byl elektronicky doručen četnému počtu azylových domů, intervenčních center, charitních organizací atd. Část nás podpořila aktivní spoluprací s vyplňováním dotazníků, část odmítla pomoci a některé organizace nedaly zpětnou vazbu.

Jelikož se jedná o specifickou skupinu – týrané ženy, osobní sběr dat by byl velice problematický, a proto byla využita emailová korespondence a elektronická verze dotazníku, již bylo možno vyplnit jak v papírové podobě, tak přímo na počítači bez nutnosti tisku, tedy nákladově úsporně.

Struktura dotazníku

Dle Chrásky (2007, s. 163) je dotazník soustava předpřipravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně.

Dotazník, na jehož základě se výzkum uskutečnil, byl námi vytvořený dotazník pro účely této práce. Obsahoval celkem 19 otázek s předem připravenými možnostmi odpovědí.

Dvacátá otázka představovala prostor pro doplnění vlastního názoru a postoje k problematice „domácího násilí“.

Záleželo toliko na osobní zkušenosti respondentek, kterou odpověď zvolily.

Dotazník byl složen z následujících částí:

1. vstupní část – oslovení respondentek, objasnění potřeby dotazníků, zdůraznění významu odpovědí – motivace k pečlivému vyplnění a vrácení, pokyn k vyplnění, poděkování a uvedení jména autorky dotazníku.

2. vlastní otázky

3. poděkování za spolupráci

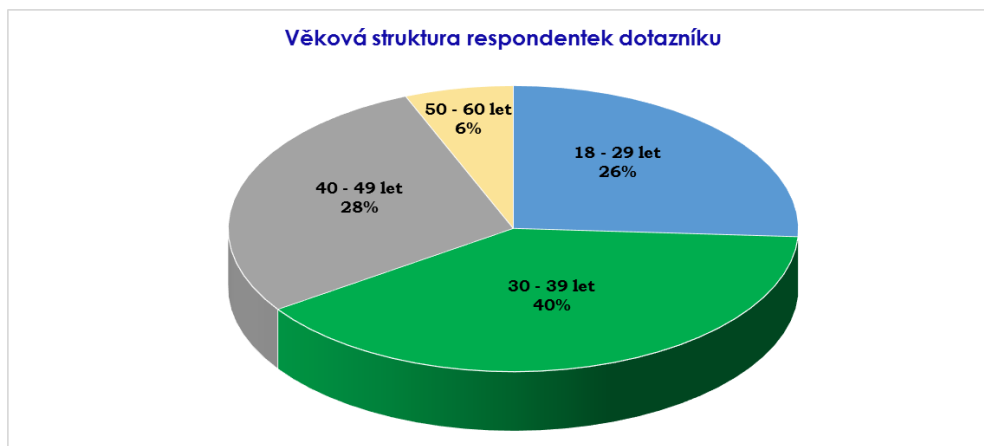
4.5 Metoda analýzy dat

Jelikož bylo zvoleno dotazníkové šetření, zpracování výsledků proběhlo s použitím sloupcových a výsečových grafů a čárkovací metody.

Dotazník zodpovědělo celkem 84 respondentek, přičemž 3 dotazníky musely být vyřazeny z důvodu neúplného nebo špatného vyplnění.

Při zpracování se tedy vycházelo z 81 platných dotazníků. Rozbor dat zjištěných z dotazníků následuje níže:

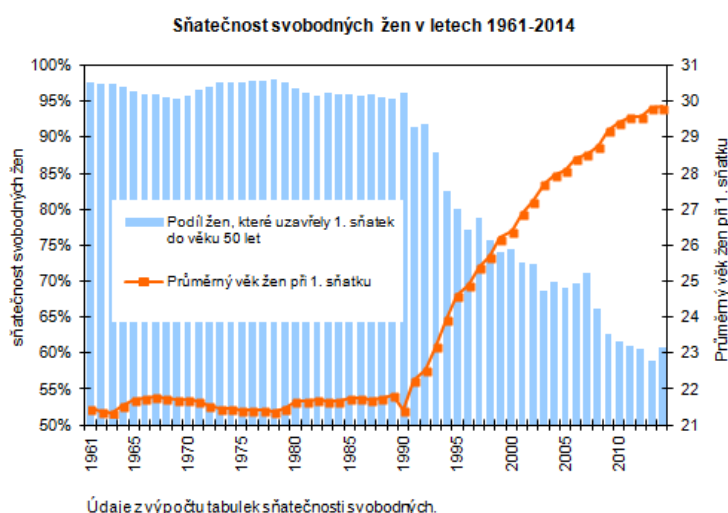
Otázka 1 – Věková struktura respondentek

Tabulka 1 Věková struktura respondentek

<i>Varianty k odpovědi</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl v %</i>
15 - 17 let	0	0
18 - 29 let	21	26
30 - 39 let	32	40
40 - 49 let	23	28
50 - 60 let	5	6
61 let a více	0	0

Co se týká věkové struktury respondentek dotazníku, převažují ženy ve skupině 30 – 39 let, což by mohlo dokladovat i to, že se zvýšil věk, kdy se vstupuje do sňatečnosti a zakládají rodiny.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Údaje z výpočtu tabulek sňatečnosti svobod

ných. Český statistický úřad [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/snatecnost_svobodnych_zen_v_letech_1961_2014

Otázka 2 – Zkušenost respondentek s domácím násilím v době jejich dětství

Tabulka 2 Zkušenost respondentek s domácím násilím v době jejich dětství

Varianty k odpovědi	Počet	Podíl v %
Ano	46	57
Ne	35	43

Většina respondentek, a to 57 %, jež se staly oběťmi domácího násilí v dospělém věku, a zúčastnily se tohoto dotazníkového šetření, čelila domácímu násilí taky v dětství.

To potvrzuje platnost výroku, že se často z děvčat, na která útočí otec v době dětství, stávají v dospělém životě opět oběti domácího násilí, což se označuje jako transgenerační přenos negativních vzorců chování (Zdena Zuzana Bednářová in Brůhová, 2015, s. 68).

Zde si dovoluujeme přidat taky zkušenost ze života, kdy naše známé, jež byly v dospělém věku konfrontovány s domácím násilím ze strany svých partnerů, byly oběťmi domácího násilí již v době svého dětství (tehdy se nejednalo o násilí ze strany partnera, nýbrž otce).

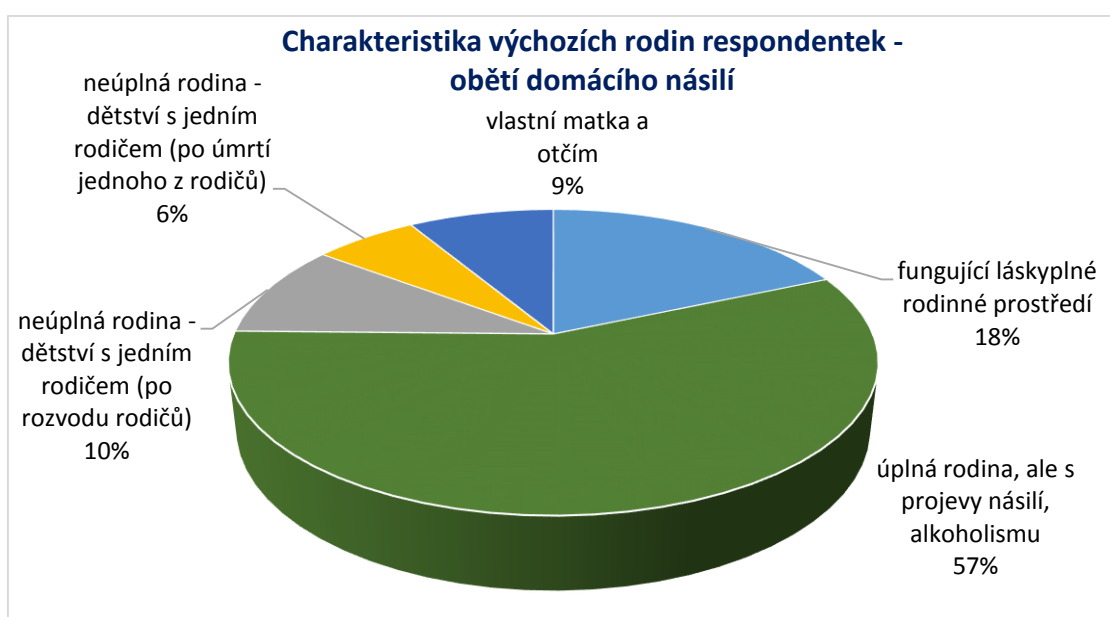
Otázka 3 - Pokud respondentky zažily domácí násilí v době dětství, kdo byl jeho pachatelem

Tabulka 3 Zkušenost respondentek s domácím násilím v dětství

varianta odpovědi	otec	podíl v %	matka	podíl v %	otčím	podíl v %	sourozenec	podíl v %	prarodič	podíl v %
počet odp.	34	72	5	11	8	17	0	0	0	0

Dle očekávání a předpokladu figuruje jako hlavní pachatel domácího násilí prožitého v dětství otec, kterého označilo rovných 72 % respondentek. Jako další pachatelé byli uvedeni matka a otčím, kde je rozdíl pouhých 6%. Volbu sourozenec nebo prarodič jako pachatel domácího násilí ne zvolila žádná respondentka.

Otázka 4 – Charakteristika svých výchozích rodin respondentkami

Tabulka 4 Charakteristika svých výchozích rodin respondentkami

Možnost odpovědi	Počet	Podíl v %
fungující láskyplné rodinné prostředí	15	18
úplná rodina, ale s projevy násilí, alkoholismu	46	57
neúplná rodina - dětství s jedním rodičem (po rozvodu rodičů)	8	10
neúplná rodina - dětství s jedním rodičem (po úmrtí jednoho z rodičů)	5	6
vlastní matka a otčím	7	9
dětství s výchovou prarodiči	0	0
dětství s výchovou cizími osobami	0	0
dětský domov	0	0
výchova náhradními rodiči	0	0
jiné	0	0

Více než polovina respondentek pochází z rodin, kde se vyskytly projevy násilí, alkoholismu. Podle Pikákové (2004, in Bednářová et al., 2009, s. 19) ženy vyrůstající v rodinách, kde otec používal fyzické násilí vůči matce, byly dvakrát více ohroženy násilím ze strany partnera než ženy, které takovou zkušenost neměly.

Na druhou stranu ovšem necelá jedna pětina žen uvedla, že pochází z láskyplného rodinného prostředí, kde byl tedy vzor, dobré zázemí a přesto si tyto ženy zvolily v dospělosti násilníka.

Otázka 5 – Forma partnerského soužití respondentek s výskytem domácího násilí

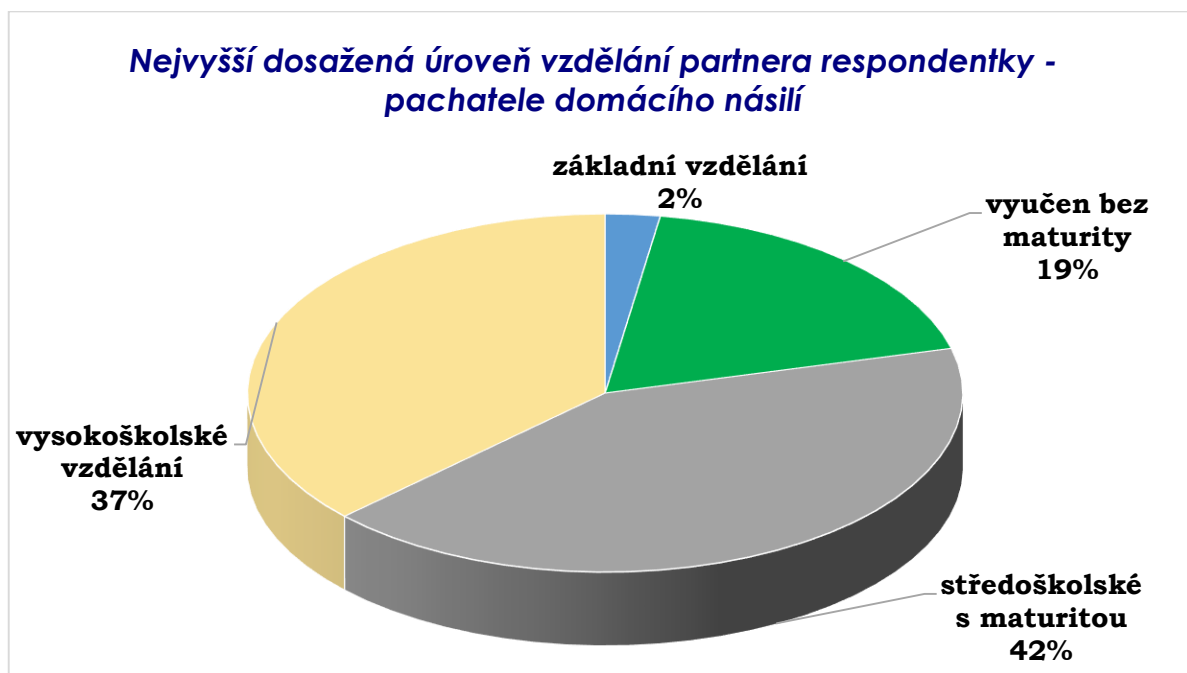
Tabulka 5 Forma partnerského soužití respondentek s výskytem domácího násilí

<i>Možnost odpovědi</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl v %</i>
Manželství	45	56
Druh + družka	36	44
Rozvedené manželství	0	0
Jiné	0	0

Výsledek výzkumu koresponduje se zjištěním Kotkové et al. (2014, s. 91), že převážnou část těch osob, které se dopouštějí domácího násilí, představují muži, a to nejvíce ve vztahu manžel – manželka či druh – družka.

Ačkoliv se většina případů domácího násilí, jež respondentky zažily v dospělém věku v partnerském soužití, odehrávala v manželském svazku, je zřejmý značný výskyt domácího násilí taky ve vztahu druh – družka.

Otázka 6 – Nejvyšší dosažená úroveň vzdělání partnera respondentky – pachatele domácího násilí

Tabulka 6 Nejvyšší dosažená úroveň vzdělání partnera respondentky – pachatele domácího násilí

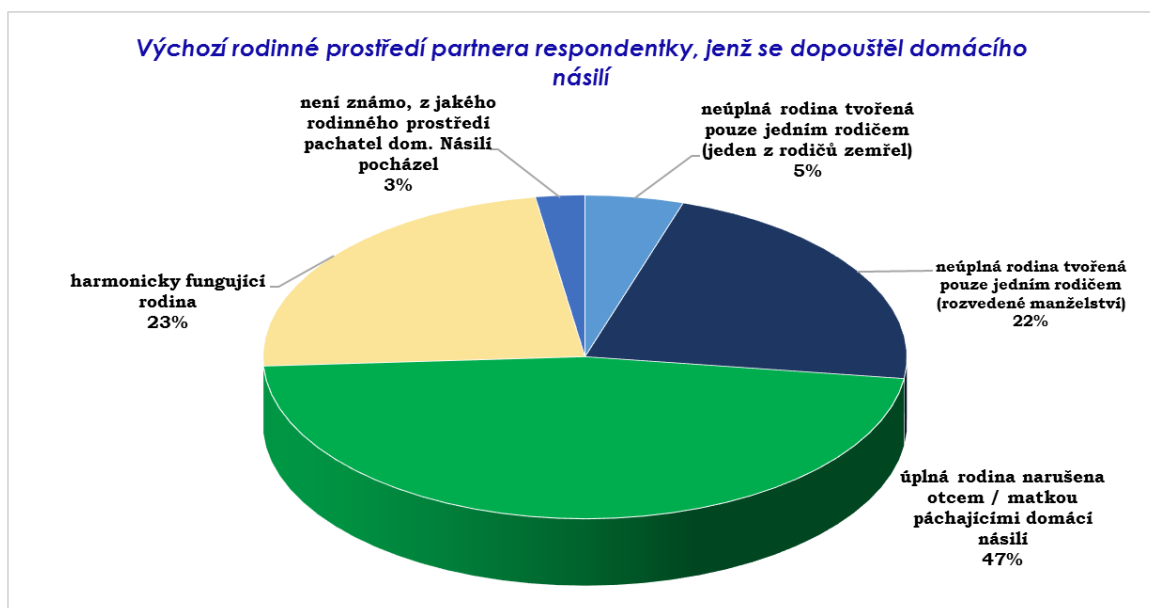
<i>Možnost odpovědi</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl v %</i>
vysokoškolské vzdělání	30	37
středoškolské vzdělání s maturitou	34	42
vyučen bez maturity	15	19
základní vzdělání	2	2

Z hlediska vzdělanostní struktury evidujeme na základě výsledků dotazníkového šetření pachatele domácího násilí ve všech úrovních dosaženého vzdělání.

Jak je evidentní, převládá kategorie „středoškolské vzdělání s maturitou“, ovšem alarmující je druhé místo vysokoškolsky vzdělaných mužů. Z grafu lze vyvodit, že se zlepšuje vzdělanostní úroveň v rámci ČR a taky to, že se domácí násilí vyskytuje napříč všemi vzdělanostními skupinami a rozhodně to není toliko problém jedinců s nízkým vzděláním.

Údaje zjištěné z výzkumu korespondují taky s výsledky společnosti Spondea, o.p.s., jež přišla s programem pro osoby nevládající agresí, přičemž zjistila, že tento program je nejvíce využíván muži ve věku 38-48 let, středoškolsky či vysokoškolsky vzdělanými, jež přijímají vinu za násilí (Kotková et al., 2014, s. 97).

Otázka 7 – Výchozí rodinné prostředí partnera respondentky, který páchal domácí násilí

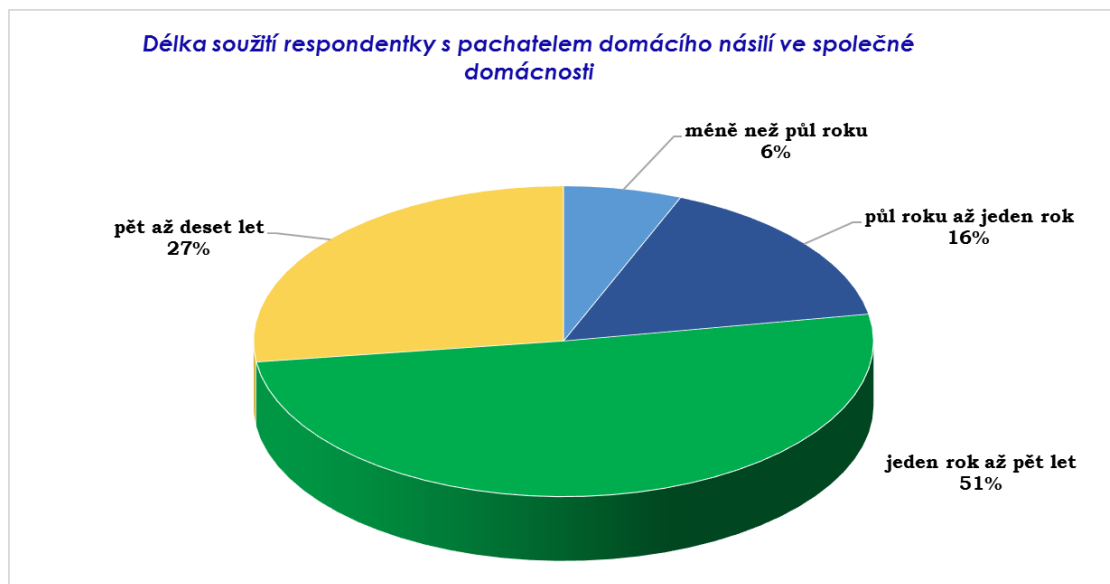

Tabulka 7 Výchozí rodinné prostředí partnera respondentky, který páchal domácí násilí

Odpověď	Počet odpovědí žen	Podíl v %
neúplná rodina tvořená pouze jedním rodičem (dítě mimo manželství)	0	0
neúplná rodina tvořená pouze jedním rodičem (jeden z rodičů zemřel)	4	5
neúplná rodina tvořená pouze jedním rodičem (rozvedené manželství)	18	22
úplná rodina narušena otcem / matkou páchajícími domácí násilí	38	47
harmonicky fungující rodina	19	23
není známo, z jakého rodinného prostředí pachatel dom. násilí pocházel	2	3

Spondea, o.p.s. spolupracuje s osobami nezvládajícími agrese. Z její zkušenosti vyplývá, že v mnoha případech nelze situaci domácího násilí vidět jen jednostranně ve smyslu, že za všechno může ten, jenž se násilí dopouští a všichni ostatní jsou v tom nevinně. Přesto nelze agresivní chování omlouvat. Pachatel domácího násilí, jenž sám byl v dětství obětí domácího násilí, by ale neměl být zavržen a izolován. Pro účinné řešení je třeba zvažovat kontext a životní anamnézy aktérů, přičemž výsledkem může být v některých případech program zvládnání agrese (Kotková et al., 2014, s. 93).

Otázka 8 – Doba soužití respondentky s pachatelem domácího násilí ve společné domácnosti

Tabulka 8 Doba soužití respondentky s pachatelem domácího násilí ve společné domácnosti

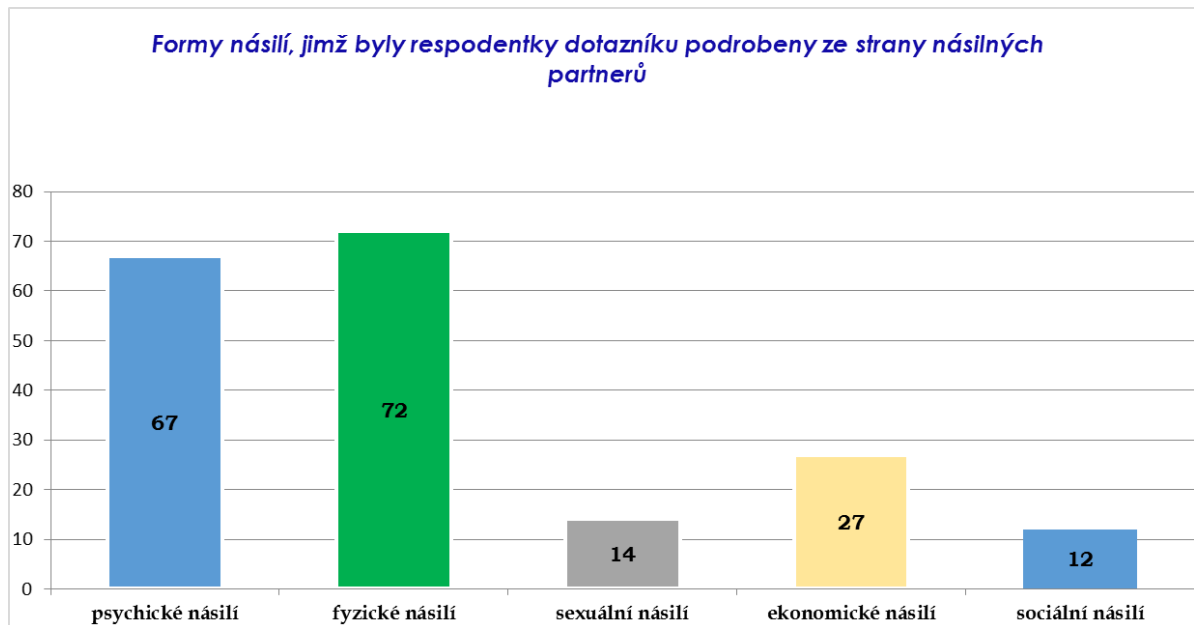
<i>odpověď</i>	<i>počet</i>	<i>podíl v %</i>
méně než půl roku	5	6
půl roku až jeden rok	13	16
jeden rok až pět let	41	51
pět až deset let	22	27
deset až dvacet let	0	0
více než dvacet let	0	0
neměli jsme společnou domácnost	0	0

Převažující délka soužití s pachatelem domácího násilí v intervalu jeden rok až pět let dokládá přežívání mýtu, že je „lepší nějaká rodina, než žádná“.

Ženy jako oběti domácího násilí nerady přijímají rady typu „hned od něj odejdi“. Situaci vidí tyto ženy dosti komplikovaně. Nebývá nic výjimečné, že se týrané ženy nechají uchlácholit a opakovaně dávají násilnému partnerovi znovu a znovu šanci.

Jednoznačně se přikláníme k názoru Zdeny Zuzany Bednářové, že čím dříve žena z násilného vztahu odejde, tím menší následky si ponese ona i její děti (in Brůhová, 2015, s. 123).

Otázka 9 – Formy násilí, jimž byly respondentky dotazníku podrobeny ze strany násilných pachatelů

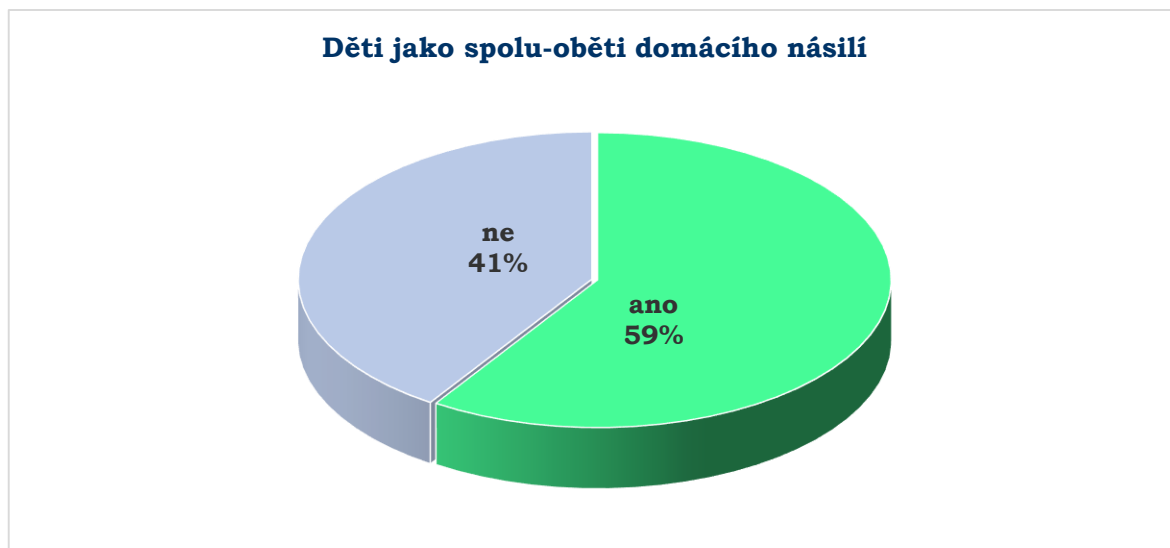

Tabulka 9 Formy násilí, jimž byly respondentky dotazníku podrobeny ze strany násilných pachatelů

<i>odpověď</i>	psychické násilí	fyzické násilí	sexuální násilí	ekonomické násilí	sociální násilí	emocionální
<i>počet respondentek</i>	67	72	14	27	12	32

Nejvíce respondentek uvedlo, že byly vystaveny psychickému a fyzickému násilí, jež se převážně vyskytovala v kombinaci. Rovněž reprezentativní výzkum, který provedla agentura STEM v roce 2006, potvrdil nejčastější výskyt kombinace psychického a fyzického násilí (48 %). (in Marvánová-Vargová et al., 2008, s. 16).

Otázka 10 – Děti jako spolu-oběti domácího násilí

Tabulka 10 Děti jako spolu-oběti domácího násilí

<i>Odpověď</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl %</i>
Ano	48	59
Ne	33	41

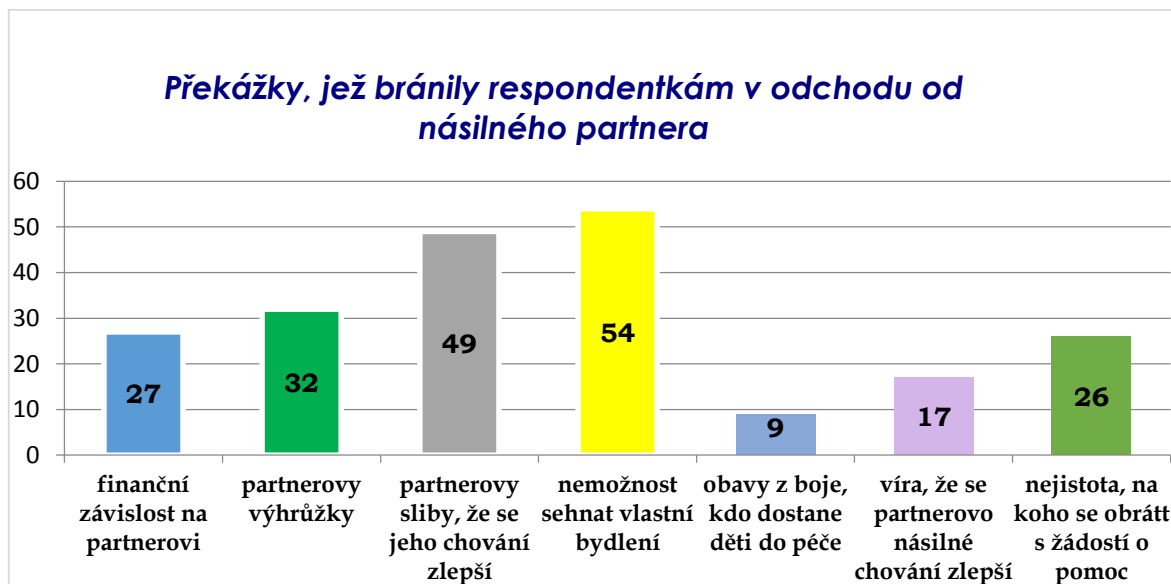
Ve skoro 60% byly děti přítomny domácímu násilí. Jedná se o nebezpečný jev, neboť dítě se často identifikuje s týraným rodičem a má tendenci nezdravě přebírat zodpovědnost za jeho bezpečí, což vede k psychickému přetížení dítěte (Brůhová, 2015, s. 36). Přítomnost dětí u domácího násilí je pokládána za formu týrání. Je důležité si uvědomit, že děti se stávají obětmi domácího násilí, i když samy nejsou vystaveny přímému psychickému nebo fyzickému týrání.

Negativní roli hraje také alkoholismus. Bohužel stále platí slogan: „Když rodiče pijí, vypijí si to děti.“ Existuje mnoho rodičů, jež své děti sice netýrají po fyzické stránce, ale přesto je uvádějí do role bezmocných pozorovatelů jejich záchvatů násilného chování (Ühlinger a Tschui, 2009, s. 67).

Dítě, které je přímou obětí domácího násilí, je dítětem ohroženým syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN) (Metodické opatření k postupu lékařů primární péče při podezření ze syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte in Budinová, 2012, s. 16). Hirigoyen (2002, s. 46) uvádí, že rodič má v rukou k volnému užívání živý, lehce manipulovatelný objekt, který může ponižovat tak, jak to sám zakusil či pořád zakouší. Existuje určité nutkání nechat své dítě zaplatit za utrpení, které rodič sám prožil.

Šedivá a Vitoušová (2005, s. 3) předkládají názor expertů, že děti jsou zapomenutými oběťmi domácího násilí.

Otázka 11 – Překážky, jež respondentkám bránily v odchodu od násilného partnera

Tabulka 11 Překážky, jež respondentkám bránily v odchodu od násilného partnera

Odpověď	Počet respondentek
finanční závislost na partnerovi	27
partnerovy výhrůžky	32
partnerovy sliby, že se jeho chování zlepší	49
nemožnost sehnat vlastní bydlení	54
obavy z boje, kdo dostane děti do péče	9
víra, že se partnerovo násilné chování zlepší	17
nejistota, na koho se obrátit s žádostí o pomoc	26
náboženské důvody	0
jiné důvody	0

Jako hlavní překážka, jež byla respondentkami uváděna jako příčina bránící jim v odchodu od násilného partnera, byla uváděna nemožnost sehnat si vlastní bydlení. Závažným problémem v ČR je nedostatek sociálních bytů, obecných či státních, s regulovaným nájmem, kde by žena mohla s dětmi trvale žít. Pouze dočasné řešení představuje bydlení v azylovém domě, těch je ale velmi málo.

Skutečnost, že žádná respondentka neuvedla „náboženské důvody“ jako příčinu, jež by jí bránila v odchodu od partnera, dokládá vývoj české společnosti směrem k ateismu. Zdá se, že se stáváme společností „bezbožných“. Pokud to bereme z hlediska, že věřící lidé zpravidla byli charakterizováni jako ti, jež mají větší problém odejít z manželství, a to i s výskytem domácího násilí, mohli bychom tento trend přivítat jako odbourávání jedné z překážek. Ovšem křesťanská víra a Desatero obsahují z velké části etická pravidla a jsou základem pro mezilidské vztahy, a tudíž může být úpadek náboženského života přisuzován i směru úpadku etických hodnot.

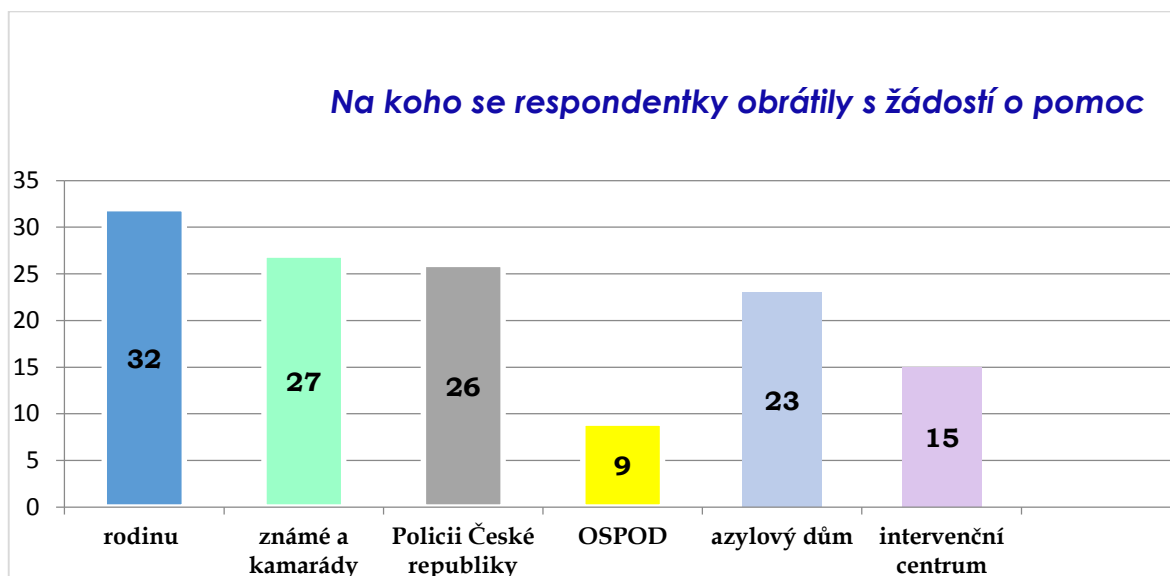
Otázka 12 – Odpověď na otázku, zda respondentka věděla, kam se má obrátit o pomoc s řešením problému domácí násilí

Tabulka 12 Zda respondentka věděla, kam se má obrátit o pomoc s řešením problému domácí násilí

<i>Odpověď</i>	<i>Počet respondentek</i>	<i>Podíl %</i>
ano	48	59
ne	33	41

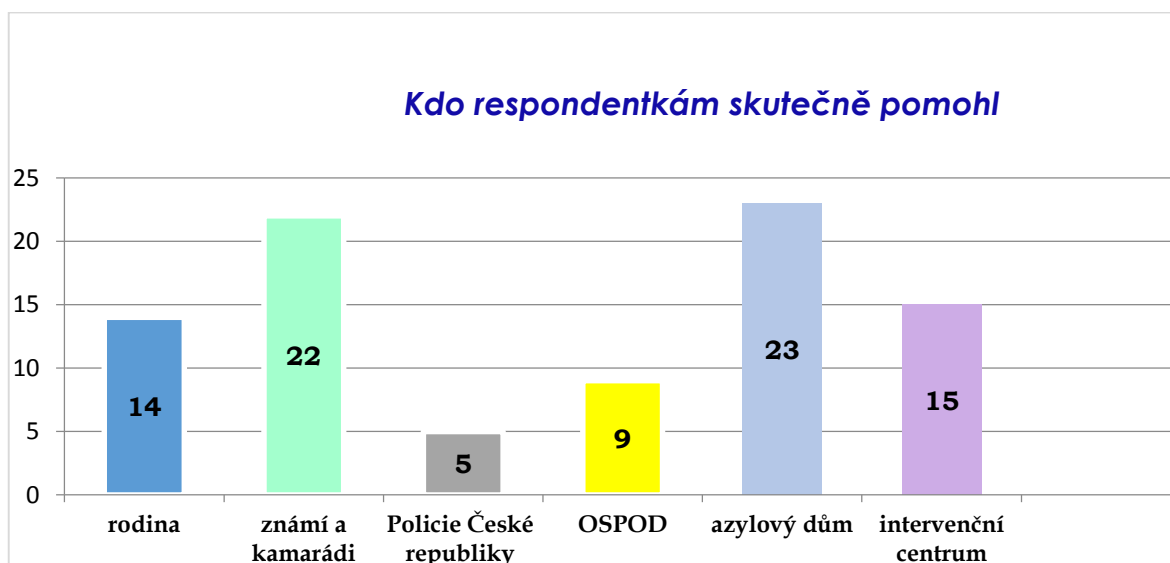
Otázka 13 – Na koho se respondentky obrátily s žádostí o pomoc

Tabulka 13 Na koho se respondentky obrátily s žádostí o pomoc

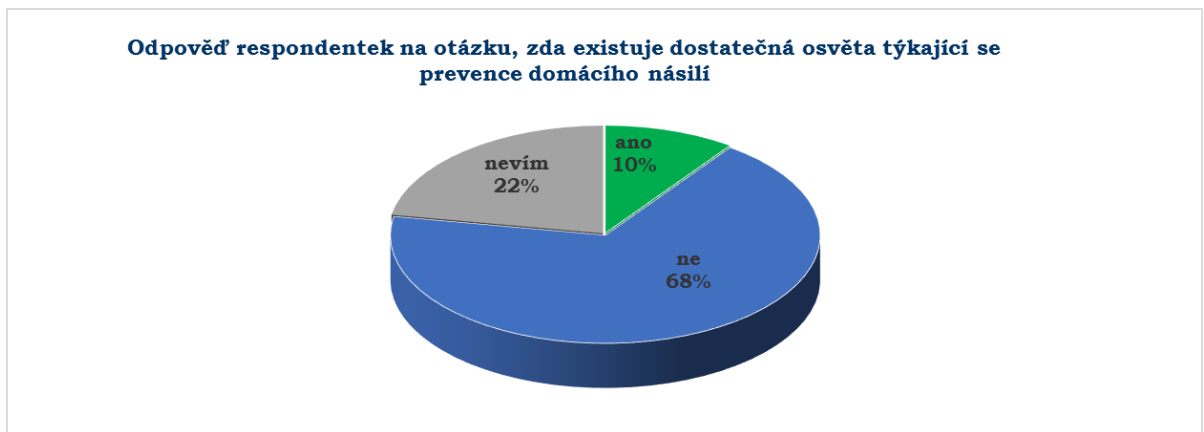
<i>Odpověď</i>	<i>Počet respondentek</i>
rodinu	32
známé a kamarády	27
Policii České republiky	26
OSPOD	9
azylový dům	23
intervenční centrum	15

Otázka 14 – Kdo respondentkám skutečně pomohl

Tabulka 14 Kdo respondentkám skutečně pomohl

<i>Odpověď</i>	<i>Počet respondentek</i>
rodina	14
známí a kamarádi	22
Policie České republiky	5
OSPOD	9
azylový dům	23
intervenční centrum	15

Otázka 15 – Názor respondentek na to, zda je dostatečná osvěta k prevenci domácího násilí

Tabulka 15 Názor respondentek na to, zda je dostatečná osvěta k prevenci domácího násilí

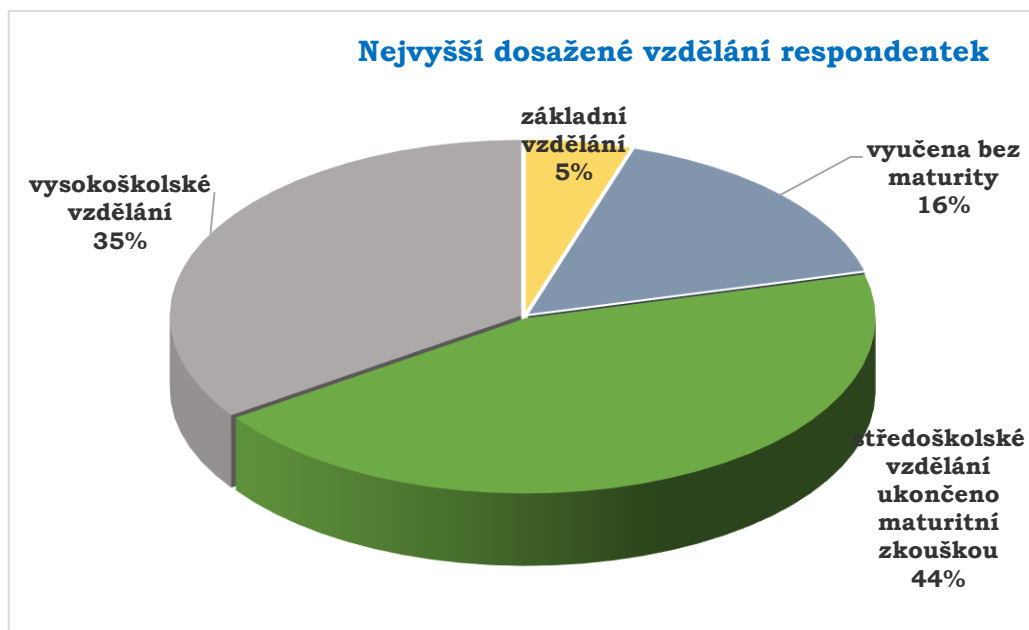
<i>odpověď</i>	<i>počet respon.</i>	<i>podíl %</i>
ano	8	10
ne	55	68
nevím	18	22

Otázka 16 – Odpověď respondentek na otázku ohledně jejich názoru na formy pomoci týraným ženám

Tabulka 16 Názory respondentek na formy pomoci týraným ženám

<i>Odpověď</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl %</i>
ano	4	5
ne	71	88
nevím	6	7

Otázka 17 – Nejvyšší dosažené vzdělání respondentek

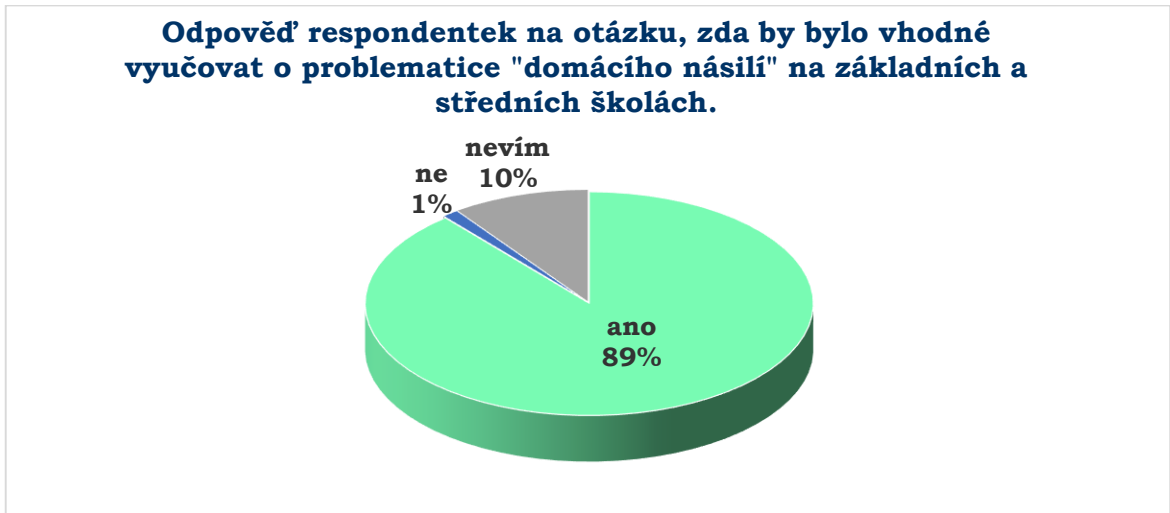

Tabulka 17 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentek

<i>Možnost odpovědi</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl v %</i>
Základní vzdělání	4	5%
Vyučena bez maturity	13	16%
Středoškolské s maturitou	36	44%
Vysokoškolské vzdělání	28	35%

Co se týká nejvyššího dosaženého vzdělání, nejvíce respondentek (44 %) mělo dokončenou střední školu s maturitou a 35 % dokonce vysokoškolské vzdělání. Přestože je pořád možné se v praxi setkat se stereotypem, že se domácí násilí týká pouze osob s nižším vzděláním, je z uvedených údajů zřejmé, že se osobou ohroženou domácím násilím může stát kdokoliv nezávisle na vzdělání.

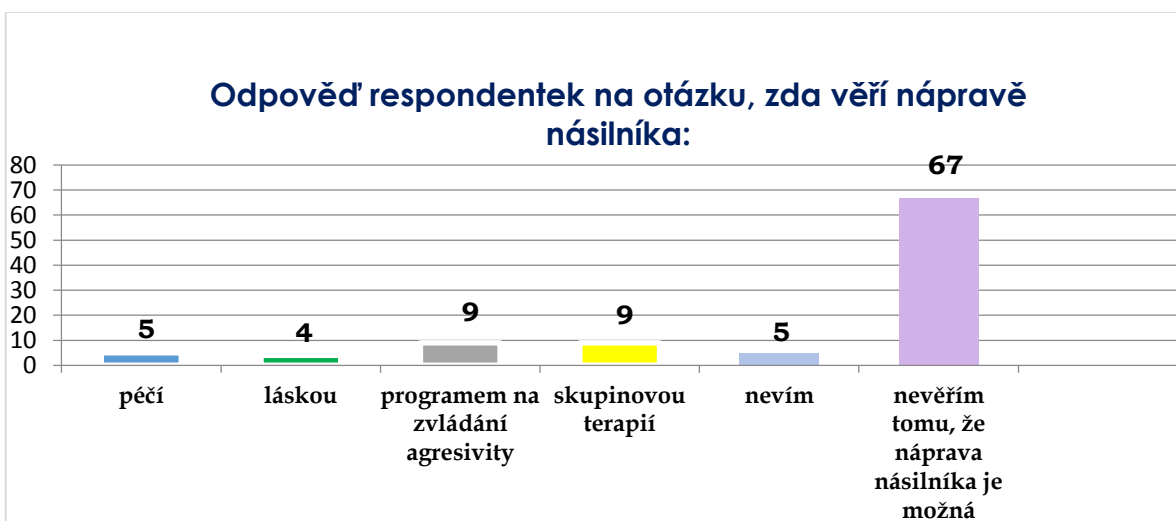
Otázka 18 – Odpovědi respondentek na otázku, by bylo vhodné vyučovat o problematice „domácího násilí“ na základních a středních školách.

Tabulka 18 Názor respondentek na výuku o problematice „domácího násilí“ ve školách

Odpověď	Počet respondentek	Podíl v %
ano	72	89
ne	1	1
nevím	8	10

Otázka 19 - Názor respondentek, zda věří nápravě násilníka

Tabulka 19 Názor respondentek, zda věří nápravě násilníka

<i>Odpověď</i>	<i>Počet respondentek</i>	<i>Podíl %</i>
péčí	5	5
láskou	4	4
programem na zvládnání agresivity	9	9
skupinovou terapií	9	9
nevím	5	5
nevěřím tomu, že náprava násilníka je možná	67	68
jinak	0	0

Naprostá většina respondentek nevěří tomu, že je náprava násilníka možná. Z výzkumů a odborné literatury k této věci vyplývají protichůdné názory. Viz například:

Spondea, o.p.s. pracující s osobami nezvládajícími agresivitu ve vztazích tvrdí, že se jako velmi účinná ukazuje skupinová práce. Své tvrzení opírá o to, že z její zkušenosti v ČR i zahraničí vyplývá, že skupina je velmi vhodným prostředkem pro sdílení příběhů klientů (Kotková et al., 2014, s. 95).

Proti tomu ale hovoří následující:

Psychoedukační programy určené pro násilné osoby na zvládnání agresivity a skupinová terapie se ukazují jako málo účinné (Ševčík et al., 2011, s. 19).

Usuzujeme, že této problematice je třeba věnovat další výzkumná šetření, aby se dospělo k přesvědčivému závěru, zda skupinová terapie je účinný způsob nápravy agresivních jedinců páchajících domácí násilí.

INTERPRETACE

Výsledky našeho výzkumného dotazníkového šetření provedeného v rámci praktické části této bakalářské práce veskrze prokazují shodu s výsledky různých výzkumů prezentovaných v odborné literatuře.

Ohledně vlivu rodinného původu na páchání domácího násilí bylo našim šetřením zjištěno, že 47 % pachatelů pochází z rodin, v nichž se vyskytovalo domácí násilí. To koresponduje s teorií transgeneračního přenosu, přičemž nejčastěji bývá uváděn přenos týrání z generace na generaci (Pöthe, 1999 in Ševčík et al., 2011, s. 18). Rovněž Conwayová (2007, s. 54) zmiňuje studii provedenou v New Yorku, kdy dokonce až 80 % agresorů bylo v dětství samo týráno nebo aspoň svědky násilí na vlastní matce.

Co se týká souvislosti mezi výskytem domácího násilí v prokreační a orientační rodině oběti, z našeho výzkumu vzešel údaj, že 57 % respondentek se ztotožnilo jako oběti domácího násilí ve svém dětství, přičemž v 72 % procentech byl uveden jako pachatel domácího násilí otec. Toto je ve shodě s tvrzením Zdeny Zuzany Bednářové (in Brůhová, 2015 s.68), dle níž se často z děvčat, na která útočí otec v době dětství, stávají v dospělém životě opět oběti domácího násilí. Podle Čecha et al. (2011, s. 17) se žena, která byla v dětství vystavena týrání nebo byla svědkem týrání matky agresivním parterem, může stát také v dospělosti snáze obětí násilí.

Dále jsme se zabývali vztahem mezi dosaženým stupněm vzdělání a pácháním domácího násilí. Naš výzkum poskytl výsledek, že nejvíce, a to 42 % agresorů má středoškolské vzdělání s maturitou následováno 37 % vysokoškoláky. I když by se tato zjištění mohla zdát překvapivá, Čech et al. (2011, s. 26) zmiňuje fakt, že pachatelé domácího násilí dosahují různého stupně vzdělání a Daligand (2014, s. 123) konkrétně zmiňuje, že se násilníci vyskytují i mezi lékaři, vedoucími pracovníky. Také naše společnost Spondea, o.p.s., jež přišla s programem pro osoby nezvládající agresi, zjistila, že tento program je nejvíce využíván muži ve věku 38-48 let, středoškolsky či vysokoškolsky vzdělanými, jež přijímají vinu za násilí (Kotková et al., 2014, s. 97).

Jako poslední hlavní bod našeho výzkumu byly důvody, proč týrané ženy setrvávají s násilníky. Více než polovina žen, a to 54 % respondentek, označilo nemožnost sehnat si vlastní bydlení. Tímto poznatkem disponují rovněž čeští policisté, podle nichž schází větší ochrana oběti – vyřešení finanční a bytové stránky (Střílková a Fryšták, 2009, s. 74).

DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Intervence v případech domácího násilí kladou velmi vysoké nároky na pracovníky v pomáhajících profesích, jež by se měli naučit provádět správnou identifikaci problému domácího násilí. Nezbytná je taky citlivá komunikace s osobami dotčenými domácím násilím, aby tyto byly ochotné naslouchat a hledat si cesty pomoci doporučené ze strany pracovníků v pomáhajících profesích.

Doporučujeme dále rozvíjet výzkumnou činnost, zabývat se psychologií rodiny. Poznatky, jež se získají z podniknutých výzkumů, mohou určit směr odborných služeb a taky stanovit včasnou krizovou intervenci, vyvíjet programy k prevenci dle aktuálního stavu ve společnosti.

Jelikož značná část respondentek výzkumu nevěděla, kam se obrátit s žádostí o pomoc, je žádoucí propagovat místa pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím včetně apelu na včasný první kontakt.

Jako nezbytná se jeví spolupráce intervenčních center, subjektů státní správy, místní samosprávy a nestátní sféry s cílem co nejlépe pomoci obětem domácího násilí. Spolupráce všech složek, ať institucí či organizací, může přispět k tomu, že se budou případy domácího násilí včas detekovat a řešit.

Rovněž aplikaci supervize jako takové lze jednoznačně doporučit.

Je třeba zaměřit se též na proces výchovy. S výchovou je nutno začít co nejdříve. To ostatně dokládá i tvrzení, že s výchovou se musí začít brzy, důsledně a pozvolna a pak ji dítě přijme přirozeně, jako součást života rodiny, kde vyrůstá (Brůhová, 2015, s. 77).

V rámci rodinné výchovy pak nacvičovat situace, které by mohly být jakýmsi předstupněm situací, jež vzniknou v budoucnosti.

Pedagogika – z řeckého paidós ágein, což znamená vést dítě. Začít je třeba skutečně hned od dítěte. Ať už třeba ukazovat dětem pozitivní příklady a na příbězích demonstrovat, jak je důležité se semknout, pomáhat si a být solidární.

Sociální pracovník může taky pomyslně „nakopnout“ oběť domácího násilí a přivést ji k tomu, aby objevila své možnosti a pomohla si sama. Svépomocí. Každý má potenciály a možnosti, jen je důležité je „probudit“. Obzvlášť důležité je pomáhat týraným ženám posi-

lovat sebedůvěru a jejich dovednosti sebeprosazení, podporovat jejich další vzdělávání, rekvalifikaci atd.

Sociální pracovník by se mohl taky angažovat ve smyslu kooperace na legislativě k ochraně týraných. Dále participovat na společenské výchově k zodpovědnosti jednotlivce.

Pomáhat zavádět preventivní programy na základní a střední školy. Vrátit do výuky předměty praktické výuky jako pěstitelské práce a budovat vztah k práci, tvorbě hodnot, půdě, lidem. Prosazovat v základním a středním školství více etiky ve výuce.

Sociální pedagogové by se mohli rovněž zapojovat do terapeutických kruhů, jež se ukazují jako možná forma nápravy pro ty aktéry domácího násilí, u nichž je možná změna (nejsou duševně nemocní apod.). Psycholog Jiří Novák (in Brůhová, 2015, s. 22) varuje před sociopatickými jedinci, jichž je v naší populaci cca 15 % a jejichž trvalá náprava v podstatě není možná – zde tedy náprava např. formou terapeutických kruhů odpadá.

Sociální pedagogové mohou organizovat přednášky ve školách či různé workshopy, pracovat na přípravě letáků a brožurek k domácímu násilí a jejich distribuci. Dále participovat na popularizaci a rozšiřování antiagresivních terapeutických programů.

Dle možnosti provádět terénní práci – navštěvovat rizikové rodiny, v nichž jsou zjevné indicie týkající se domácího násilí.

Výzkum by se měl nadále zabývat mírou výskytu domácího násilí, příčinami, formami, metodami a postupy sociální práce v této oblasti s cílem přispět k eliminaci tohoto jevu.

Doporučujeme rodinnou mediaci v případech násilí mezi rodiči, jež v našich podmínkách není zcela obvyklou praxí. Jsou otevřené otázky a problémy, kdy, za účasti koho a jak v takových případech postupovat. Rodinná mediace si žádá týmovou spolupráci odborníků všech zainteresovaných oblastí (Holá et al., 2014, s. 137 a 138).

Ztotožňujeme se se závěry akademické statě „Metódy sociálnej práce s deťmi zažívajúcimi domáce násilie“, že je potřebné využívat interdisciplinárnu spoluprácu a terénnu prácu a rozšíriť její pôsobenie i v rámci prevencie, a tak zabezpečiť deťom a rodinám zažívajúcim domáci násilie alebo násilím ohrozeným dostatečnou prevenciu a intervenciu. Sociálni pracovníci / pracovníce by mali ve vyššej miere realizovať prevenciu pre laickú a odbornú verejnosť a účastniť sa systematickej prípravy napríklad ve forme odborných seminárov o problematike domáciho násilí a nových možností postupů, včetně specializovaných výcviků zručnosti

pro specialisty / specialistky na tuto problematiku, jež by připravovala na efektivnější, sensitivnější a erudovanější práci bez reprodukování některých diskriminujících, například rodově stereotypních a jiných škodlivých stereotypů (Haburajová Ilavská, Marková a Juhásová, 2011, s. 83).

A poněvadž z výzkumného šetření vyplynulo, že hlavní příčinou, proč zůstávají ženy s pachateli domácího násilí, je nemožnost sehnat si vlastní bydlení, spatřujeme jako krajně žádoucí vybudovat síť sociálních bytů pro týrané ženy a jejich děti.

V příloze je vypracován návrh znění dopisu na poslance mířící k možnému legislativnímu ukotvení práva týraných žen na přiměřené sociální bydlení.

Rovněž je přiložen vlastní návrh plakátu na workshopy a terapeutické skupiny pro všechny jedince dotčené domácím násilím.

ZÁVĚR

Ačkoliv se problematice domácího násilí a tedy též domácího násilí páchaného na ženách věnuje více pozornosti než v minulosti, stále zůstává hodně problémů mimo oblast zájmu. Jedná se například o zaměření na ženy se zdravotním handicapem neb seniorky, jež jsou postiženy domácím násilím. Zde se nabízí prostor pro výzkumy a šetření.

Pro zvýšení efektivity bychom doporučili větší koordinaci a spolupráci zainteresovaných pomáhajících profesí, jako jsou psychologové, sociální pracovníci, lékaři, ostatní zdravotničtí pracovníci, právníci, policisté, učitelé, vychovatelé a další odborníci.

Z hlediska sociální pedagogiky se můžeme zapojovat do terapeutických aktivit, sociálního poradenství atd. Bezesporu zajímavé jsou terénní aktivity, jež přináší možnosti pro nabytí zkušeností z praxe a ověření si nabytých teorií v terénu.

Domácí násilí je určitě fenomén, k němuž bychom neměli být lhostejní a jemuž bychom měli věnovat patřičnou pozornost, jelikož se může v různé etapě našeho života dotknout kohokoliv z nás a nikdo nemůže tvrdit, že je to problém, který se ho netýká. A i pokud se nás netýká v tomto daném okamžiku, je žádoucí mít otevřené oči, protože obětí může být třeba někdo z okruhu našich blízkých či známých a naše pomoc, byť třeba v podobě slovní rady, by mu mohla otevřít pomyslná vrátka k hledání východiska z této svízelné životní situace.

Každý z nás může bojovat proti násilí tím, že bude prosazovat lásku, lidskost a humanitu. Toto jsou „nástroje“, které nás nic nestojí, a tak můžeme začít hned. Např. taky tím, že si uvědomíme a přiznáme, že při výchově dětí našimi výchovnými metodami ovlivňujeme jejich život a svojí výchovou se na jejich osobnosti podepisujeme. Kéž každý z nás přispěje třeba jen nepatrně k tomu, aby se domácí násilí eliminovalo a převládla humanita! Je to v zájmu nejen naší generace, ale i budoucích pokolení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka, Kateřina MACKOVÁ, Petra WÜNSCHOVÁ a Kateřina BLÁHOVÁ, 2009. DOMÁCÍ NÁSILÍ. Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. 1. vydání. Praha: Acorus. ISBN 978-80-254-5422-0.
- [2] BRŮHOVÁ, Daniela, 2015. Jak přežít první (k)rok. 1. vydání. Praha: nakladatelství Práh. ISBN 978-80-7252-555-3.
- [3] BUDINOVÁ, Adriena, 2012. Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí. Praha: proFem, o.p.s. ISBN 978-80-904564-2-6.
- [4] CONWAYOVÁ, Helen, 2007. Domácí násilí. 1. vydání. Praha: Albatros nakladatelství, a.s. ISBN 978-80-00-01550-7.
- [5] ČECH, Ondřej et al., 2011. Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb. 1. vydání. České Budějovice: THEIA – OBČANSKÉ SDRUŽENÍ. ISBN 978-80-904854-0-2.
- [6] DALIGAND, Liliane, 2014. Násilí v partnerských vztazích. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-262-0718-4.
- [7] GAJDOŠOVÁ, Eva a Gabriela HERÉNYIOVÁ, 2006. Rozvíjení emoční inteligence žáků. 1. vydání. Praha: nakladatelství Portál, s.r.o. ISBN 80-7367-115-8.
- [8] GJURICHOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK, 2000. Podoby násilí v rodině. 1. vydání. Praha: nakladatelství Vyšehrad, spol. s r.o. ISBN 80-7021-416-3.
- [9] HABURAJOVÁ ILAVSKÁ, Lenka, Dagmar MARKOVÁ a Denisa JUHÁSOVÁ, 2011. Metódy sociálnej práce s deťmi zažívajúcimi domáce násilie Methods of Social Work with Children Experiencing Domestic Violence. In: Sociální práce = sociálna práca. Roč. 11, č. 2 (2011). ISSN 1213-6204.
- [10] HOLÁ, Lenka, Lenka WESTPHALOVÁ, Anna KOVÁČOVÁ a Ondřej SPÁČIL, 2014. Rodinná mediace v České republice. 1. vydání. Praha: nakladatelství Leges, s.r.o. ISBN 978-80-7502-015-4.
- [11] HIRIGOYEN, Marie-France, 2002. Psychické násilí v rodině a v zaměstnání. 1. vydání. Praha: Academia, nakladatelství věd ČR. ISBN 80-200-0994-9.

- [12] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu. 1. vydání. Praha: nakladatelství Grada Publishing, a.s.. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [13] KOTKOVÁ, Martina et al., 2014. Domácí násilí v kontextu rodiny a práce. 1. vydání. Brno: Spondea, o.p.s. ISBN 978-80-260-7191-4.
- [14] KUNC, Kamil et al., 2012. Ekonomické dopady domácího násilí v ČR. 1. vydání. Praha: proFem, o.p.s. ISBN 978-80-90454-1-9.
- [15] MARREWA, Al, 2002. Nenechte si ubližovat. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7178-510-5.
- [16] MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. Partnerské násilí. Praha: LINDE nakladatelství s.r.o. ISBN 978-80-86131-76-4.
- [17] STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK, 2009. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vydání. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing s.r.o. ISBN 978-80-7418-020-0.
- [18] SZCZEPANÍKOVÁ, Alice, Martina ŽÁKOVÁ a Hana LANGHANSOVÁ, 2004. Jak jednat v případech domácího násilí? Brno: Liga lidských práv. ISBN 80-239-2207-6.
- [19] ŠEDIVÁ, Marie a Petra VITOUŠOVÁ, 2005. Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni. 1. vydání. Bílý kruh bezpečí, o.s. ISBN 80-239-5441-5.
- [20] ŠEDIVÁ, Marie et al., 2007. Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí. 1. vydání. Praha: Bílý kruh bezpečí, o.s. ISBN 978-80-239-9449-0.
- [21] ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda Špatenková et al., 2011. Domácí násilí. 1. vydání. Praha: nakladatelství Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-690-2.
- [22] ÜHLINGER, Claude a Marlyse TSCHUI, 2009. Když někdo blízký pije. 1. vydání. Praha: nakladatelství Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-610-0.
- [23] VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA, 2009. Domácí násilí. 3. vydání. Pardubice: BKB Pardubice. ISBN 978-80-86284-82-8.

Webové odkazy

- [1] U.S. Department of Justice, 06.10.2015. DOMESTIC VIOLENCE. Justice.gov [online]. [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.justice.gov/ovw/domestic-violence/>
- [2] Eidgenössisches Büro für die Gleichstellung von Frau und Mann EBG, 2014. Informationsblatt 1: Definition, Formen und Folgen häuslicher Gewalt . ebg.admin.ch [online]. [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.ebg.admin.ch/dokumentation/00012/00442/index.html?lang=de>
- [3] Alberta Council of Women's Shelters, 2009. UNDERSTANDING ABUSE. acws.ca [online]. [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <https://acws.ca/sites/default/files/documents/4-UnderstandingAbuse.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod. a podobně

atd. a tak dále

cca cirka

cit. citováno

č. číslo

ČR Česká republika

et al a kolektiv

kol. kolektiv

např. například

obr. obrázek

s. strana

Sb. sbírky

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Duluthský model, Domácí násilí, Conwayová, 2007, s. 16	15
--	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Věková struktura respondentek	36
Tabulka 2 Zkušenost respondentek s domácím násilím v době jejich dětství	37
Tabulka 3 Zkušenost respondentek s domácím násilím v dětství.....	38
Tabulka 4 Charakteristika svých výchozích rodin respondentkami	38
Tabulka 5 Forma partnerského soužití respondentek s výskytem domácího násilí.....	39
Tabulka 6 Nejvyšší dosažená úroveň vzdělání partnera respondentky – pachatele domácího násilí.....	40
Tabulka 7 Výchozí rodinné prostředí partnera respondentky, který páchal domácí násilí	41
Tabulka 8 Doba soužití respondentky s pachatelem domácího násilí ve společné domácnosti.....	42
Tabulka 9 Formy násilí, jimž byly respondentky dotazníku podrobeny ze strany násilných pachatelů	43
Tabulka 10 Děti jako spolu-oběti domácího násilí	44
Tabulka 11 Překážky, jež respondentkám bránily v odchodu od násilného partnera.....	45
Tabulka 12 zda respondentka věděla, kam se má obrátit o pomoc s řešením problému domácí násilí.....	46
Tabulka 13 Na koho se respondentky obrátily s žádostí o pomoc.....	47
Tabulka 14 Kdo respondentkám skutečně pomohl.....	48
Tabulka 15 Názor respondentek na to, zda je dostatečná osvěta k prevence domácího násilí	48
Tabulka 16 Názory respondentek na formy pomoci týraným ženám.....	49
Tabulka 17 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentek.....	49
Tabulka 18 Názor respondentek na výuku o problematice „domácího násilí“ ve školách.....	50
Tabulka 19 Názor respondentek, zda věří nápravě násilníka	51

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P1: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P2: VLASTNÍ NÁVRH PLAKÁTU S POZVÁNÍM K ÚČASTI NA WORKSHOPECH A TERAPEUTICKÝCH SKUPINÁCH

PŘÍLOHA P3: NÁVRH DOPISU NA POSLANCE ČR VE VĚCI BYTOVÉ PROBLEMATIKY TÝRANÝCH ŽEN

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Vážená paní,

jsem studentkou 3. ročníku Fakulty humanitních studií ve Zlíně – Ústavu pedagogických věd, kde studuji obor Sociální pedagogika v bakalářském studijním programu. Obraťím se na Vás touto cestou s žádostí o laskavou spolupráci při zpracování výzkumu k mé závěrečné bakalářské práci, v níž se zabývám problematikou domácího násilí páchaného na ženách. Prosím Vás o zodpovězení níže uvedených otázek, přičemž odpovědi by měly odrážet Vaši osobní zkušenost a Váš názor na danou věc.

Vámi uvedené údaje jsou pro vypracování mé bakalářské práce zásadní, a proto Vás prosím o pravdivé odpovědi. Dotazník je anonymní a uvedené údaje poslouží pouze pro studijní účely.

Děkuji Vám za ochotu a čas.

Marcela Machů

* * * * *
* * *

Prosím, zakroužkujte odpověď dle Vaší volby, popřípadě blíže slovně vyjádřete.

1. Uveďte Váš věk

- a) 15 – 17 let
- b) 18 - 29 let
- c) 30 – 39 let
- d) 40 - 49 let
- e) 50 - 60 let
- f) nad 60 let

2. Byla jste obětí domácího násilí v dětství?

- a) ANO
- b) NE

3. Pokud ano, kdo byl pachatelem násilí vůči Vám v dětství?

- a) otec
- b) matka
- c) sourozenec
- d) prarodič

e) někdo jiný, prosím uveďte

4. Můžete charakterizovat, jaké bylo Vaše dětství, respektive z jakého rodinného prostředí pocházíte?

- a) fungující láskyplné rodinné prostředí
- b) úplná rodina, ale s projevy jevů jako násilí, alkoholismus
- c) neúplná rodina - dětství s jedním rodičem (po rozvodu manželství Vašich rodičů)
- d) neúplná rodina – dětství s jedním rodičem (po úmrtí jednoho z Vašich rodičů)
- e) dětství s výchovou prarodiči
- f) dětství s výchovou cizími osobami
- g) dětský domov
- h) výchova náhradními rodiči
- ch) jiné, prosím uveďte

5. V jaké formě partnerského soužití jste se setkala s domácím násilím v dospělém věku?

- a) manželství
- b) druh + družka
- c) rozvedené manželství
- d) jiné

6. Jaká byla nejvyšší dosažená úroveň vzdělání Vašeho partnera, jenž se vůči Vám dopouštěl domácího násilí?

- a) základní
- b) vyučen bez maturity
- c) středoškolské ukončeno maturitní zkouškou
- d) vysokoškolské
- e) nevím

7. Z jakého rodinného prostředí pocházel partner, jenž se vůči Vám dopouštěl domácího násilí?

- a) neúplná rodina tvořená pouze jedním rodičem (dítě mimo manželství)
- b) neúplná rodina tvořená pouze jedním rodičem (jeden z rodičů zemřel)
- c) neúplná rodina tvořená pouze jedním rodičem (rozvedené manželství)
- d) úplná rodina narušena otcem / matkou páchajícími domácí násilí
- e) harmonicky fungující rodina
- f) není mi známo, z jakého rodinného prostředí můj partner pocházel.

8. Jak dlouho jste s pachatelem domácího násilí žila ve společné domácnosti?
- a) méně než půl roku
 - b) půl roku až jeden rok
 - c) jeden rok až pět let
 - d) pět až deset let
 - e) deset až dvacet let
 - f) více než dvacet let
 - g) neměli jsme společnou domácnost
9. Jakým formám násilí jste byla podrobena ze strany násilného partnera? (lze zvolit více možností)
- a) psychické násilí
 - b) fyzické násilí
 - c) sexuální násilí
 - d) ekonomické násilí
 - e) sociální násilí
 - f) emocionální násilí
 - g) kombinace několika druhů násilí – uveďte
10. Byly společně s Vámi oběťmi domácího násilí také Vaše děti?
- a) ANO
 - b) NE
11. Jaké byly překážky, jež Vám bránily v odchodu od násilného partnera? (lze zvolit více možností)
- a) Finanční závislost na partnerovi
 - b) Partnerovy vyhrůžky
 - c) Partnerovy sliby, že se jeho chovánílepší
 - d) Nemožnost sehnat vlastní bydlení
 - e) Strach o to, abyste nemusela s partnerem bojovat o to, kdo dostane děti do péče
 - f) Náboženské důvody
 - g) Vaše víra, že partnerovo násilné chování selepší
 - h) Nejistota, na koho se obrátit s žádostí o pomoc
 - ch) Jiné, prosím uveďte
12. Věděla jste, na koho se obrátit o pomoc s řešením problému domácího násilí?
- a) ANO
 - b) NE

13. Na koho jste se obrátila s žádostí o pomoc: (lze zvolit více možností)
- a) rodinu
 - b) známé a kamarády
 - c) Policii České republiky
 - d) orgán sociálně-právní ochrany dětí
 - e) bezplatnou právní poradnu
 - f) azylový dům
 - g) nějakou jinou organizaci nabízející poradenství a pomoc, prosím uveďte název
.....

14. Kdo Vám skutečně pomohl
- a) rodina
 - b) známí a kamarádi
 - c) Policie České republiky
 - d) orgán sociálně-právní ochrany dětí
 - e) bezplatná právní poradna
 - f) azylový dům
 - g) jiná organizace nabízející poradenství a pomoc, prosím uveďte název
.....

15. Myslíte si, že je dostatečná osvěta týkající se prevence domácího násilí?
- a) ANO
 - b) NE
 - c) NEVÍM

16. Domníváte se, že formy pomoci týraným ženám a ženám jako obětem domácího násilí jsou dostatečné?
- a) ANO
 - b) NE
 - c) NEVÍM

17. Prosím, uveďte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:
- a) základní
 - b) vyučena bez maturity
 - c) středoškolské ukončeno maturitní zkouškou
 - d) vysokoškolské

18. Domníváte se, že by bylo vhodné, aby se o problematice „domácího násilí“ učilo na základních a středních

školách, například v předmětech typu rodinná výchova?

- a) ANO
- b) NE
- c) NEVÍM

19. Věříte tomu, že lze násilníka napravit:

- a) péčí
- b) láskou
- c) programem na zvládnání agresivity
- d) skupinovou terapií
- e) nevím
- f) nevěřím tomu, že náprava násilníka je možná
- g) jinak, prosím uveďte

20. Prosím, doplňte jakýkoliv postřeh či osobní zkušenost, kterou byste k problematice domácího násilí chtěla

dodat.

.....

poskytla.

Děkuji Vám za Váš čas a odpovědi, které jste mi

Domácí násilí

- nejen tvůj problém ...

**Vystup ze svého stínu a
přijď mezi nás!**

**Společně si pomůžeme a
poradíme, jak najít novou
cestu.**

**Workshopy a terapeutické skupiny pro
všechny, kdo se potýkají s domácím násilím.
Každý pátek od 18 hodin. Vstup zdarma.
K dispozici sociální pedagogové a sociální
pracovnice z Charity ČR.**

**Pořádá: Charita Olšava
Kontakt: M. Machů, tel. 572....**

Příloha P 3:

Vážený pan

JUDr. Z. Čaník

Poslanecká sněmovna

Sněmovní 4

118 26 Praha 1 - Malá Strana

V Uherském Brodě 18. dubna 2016

Věc

Návrh na legislativní ukotvení ve věci bytové problematiky týraných žen

Vážený pane poslanče,

dovolte, abych se na Vás obrátila touto cestou jako na zvoleného zástupce našeho regionu, a sice v níže uvedené záležitosti.

Coby studentka 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Fakultě humanitních studií ve Zlíně jsem v rámci mé bakalářské práce uskutečnila výzkum týkající se domácího násilí páchaného na ženách. Při realizaci tohoto šetření byly osloveny ženy se zkušeností domácího násilí přes intervenční centra, azylové domy atd. Z výsledků výzkumu jednoznačně vyplynulo, že hlavní překážka bránící týraným ženám v odchodu od násilného partnera je nemožnost sehnat si vlastní bydlení. Je nesporné, že v ČR je nedostatek sociálních bytů s regulovaným nájmem, kde by žena mohla s dětmi trvale žít. Z výše uvedených důvodů si Vás dovoluji laskavě požádat, abyste zvážil možnost předložení návrhu zákona, který by legislativně ukotvil následující:

- Právo prokazatelně týraných žen a klientek azylových domů a jejich dětí na startovací cenově dostupné byty jako bezodkladné řešení domácího násilí
- Právo klientek azylových domů na bezplatný pobyt v těchto zařízeních (například po vzoru Rakouska, kde je umožněn roční pobyt v azylových domech zdarma)
- Právo týraných žen na získání sociálních bytů s regulovaným nájmem na dobu neurčitou.

Prosím, berte zřetel k tomu, že vedle týraných žen se domácí násilí dotýká také dětí, a tak nemůžeme být k problematice lhostejní. Děkuji za Vaši laskavost a projev dobré vůle.

S pozdravem

Marcela Machů